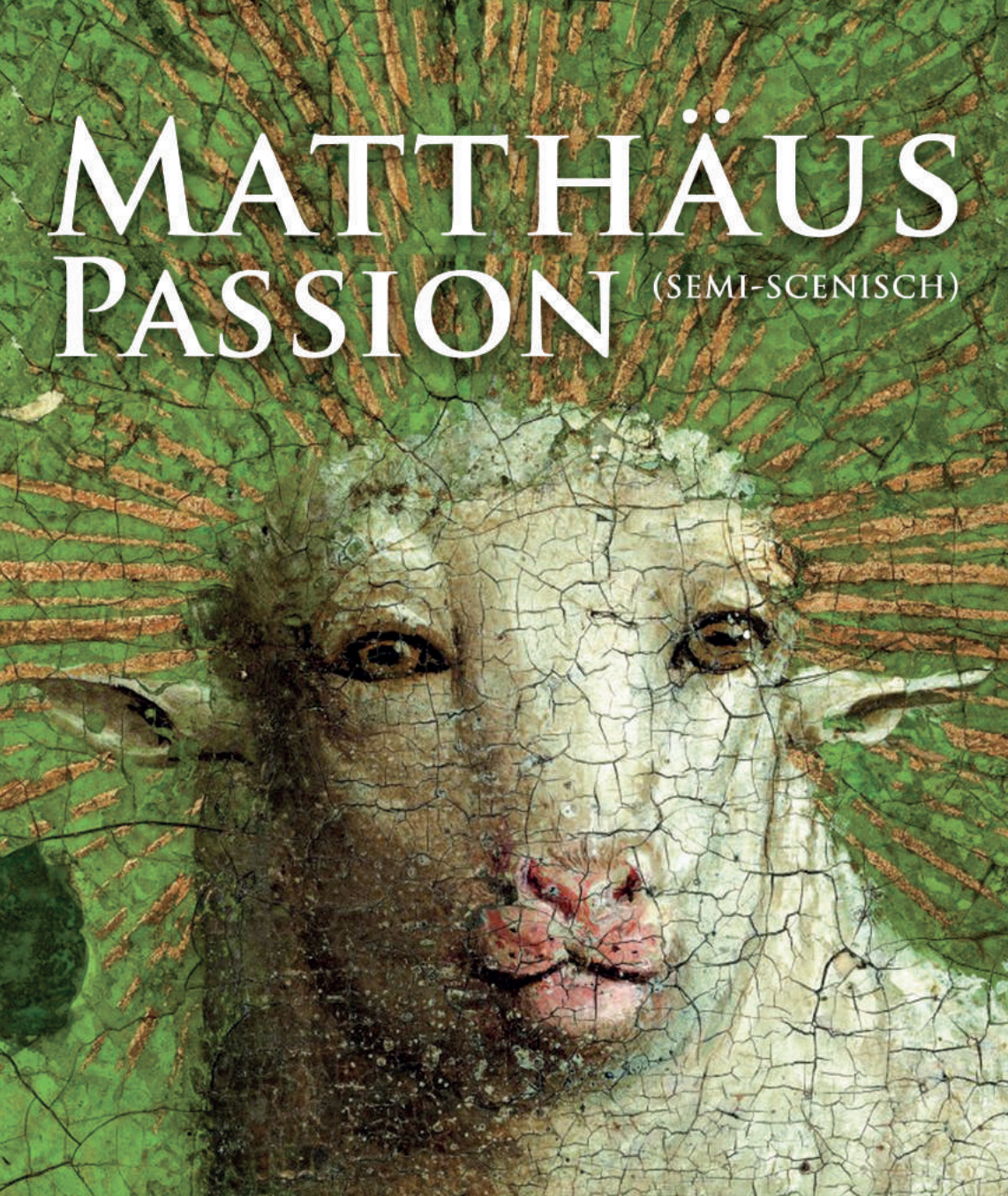

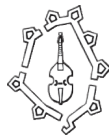

MATTHÄUS PASSION (SEMI-SCENISCH)

LUTHERS BACH ENSEMBLE

Kleinkoor, solisten & barokorkest onder leiding van Tymen Jan Bronda | Roder Jongenskoor
Marc Pantus (regie & Christus) | Benedict Hymas & Nils Giebelhausen (Evangelist)
Cressida Sharp & Agnes van Laar (sopraan) | Tobias Segura Peralta & David van Laar (altus)
William Knight (tenor) | Matthew Baker (bas)

Dit programma is mede mogelijk gemaakt door:

Eenkema Stichting

STICHTING
HET OLD BURGER WEESHUIS
SNEEK

STICHTING OUDE
GRONINGER KERKEN

boekhandel
daan nijman
roden • umcg
umcg.daannijman.nl

VAN DER VELDE BOEKEN

Programma

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Matthäus Passion (BWV 244) en scène

Het Lam Gods, Jan van Eyck en Hubert van Eyck, 1432

Voorwoord

Na twee jaar gedwongen “corona-rust” is het extra vreugdevol hier weer de Matthäus Passion te mogen aankondigen! Deze passiemuziek is weliswaar overbekend en behoort tot de meest uitgevoerde muziekwerken in ons land, maar tegelijk levert elke uitvoering in iedere interpretatie weer nieuwe inzichten op in dit muzikale kunstwerk. Het Luthers Bach Ensemble voegt aan dit palet een eigen accent toe: het gaat om een semi-scenische uitvoering met theatrale aspecten. Zowel de solisten als de koren zingen uit het hoofd en verrichten handelingen die passen bij het verhaal. Daarmee maken ze een directere verbinding met elkaar en met de toeschouwers. En zo wordt de intensiteit van de muzikale ervaring op het podium en in de kerk groter. Toch is het geen opera; dit oratorium is een gestileerde, ingetogen dramatisering van het lijdensverhaal van Jezus Christus, waarbij alle grote menselijke emoties aan de orde komen en door de uitvoerenden en de luisteraars kunnen worden ervaren. De Matthäus Passion houdt niet op ons te emotioneren en te ontroeren.

Deze reeks uitvoeringen is voor het Luthers Bach Ensemble een prachtige uitdaging. Zes uitvoeringen op vijf locaties: Loppersum, Sneek, Doesburg, Harderwijk en Groningen. Daarmee vergroot het Luthers Bach Ensemble opnieuw zijn bereik en dat sluit aan bij onze ambitie om ons vaker op de nationale en internationale podia te manifesteren. Dat kan alleen maar door de onmisbare steun en geldelijke bijdragen van sponsors en subsidiegevers. Voor deze belangrijke ondersteuning zijn wij zeer erkentelijk!

Ook een woord van dank aan de gastgezinnen voor de geboden gastvrijheid aan musici en solisten, en aan de vrijwilligers voor hun grote inzet bij de voorbereiding en de organisatie van de concerten.

Indien u ons wilt ondersteunen als donateur of als vriend, dan verwijs ik u naar de informatie daarover achter in dit programmaboekje. Datzelfde geldt voor geoefende amateurzangers die wel eens willen meedoen in een concert van het projectkoor van de Lutherse Bach Academie. U kunt voor deze en andere informatie ook terecht op onze website www.luthersbachensemble.nl.

Graag wens ik u een bijzondere uitvoering toe!

Leendert Klaassen,
Voorzitter Luthers Bach Ensemble.

TOELICHTING OP DE SCENISCHE UITVOERING VAN DE MATTHÄUS PASSION DOOR DE REGISSEUR MARC PANTUS

Enkele jaren geleden was ik in Jeruzalem en lopend door de oude stad ontkom je er niet aan de zogenaamde Via Dolorosa te bewandelen. Naar verluidt is het de weg die Christus op Goede Vrijdag heeft afgelegd toen hij met het kruis op zijn schouders zijn kruisiging tegemoet ging. Als er één ding is dat in het oog springt, is het het overdreven gewicht van de bijzaken in de kennelijke geloofsbeleving van de christenen die deze plekken opzoeken.

In plaats van inzicht in de boodschap van het hele verhaal doet men zich tegoed aan een rijk gevulde tafel met evenzovele lekkernijen uit de reli-keuken. Hier stond Veronica, hier kreeg hij de doornenkroon op zijn hoofd en daar stond het kruis, of nee toch daar, of misschien ook niet en daar is ie begraven. Verderop in de stad is de plek waar de Hemelvaart moet hebben plaatsgevonden, inclusief voetafdruk in het hardsteen.

Het moet veelal giswerk naar historische plekken zijn geweest, en lijkt meer op reclame dan op iets dat met religie te maken heeft. De kerken die over de vermeende plekken zijn gebouwd, zijn vrijwel zonder uitzondering gevuld met wansmakelijke schilderwerken en kunstwerken, die tot de dag van vandaag worden vervangen door nieuwere en meestal nog afzichtelijkere artefacten. Het goede nieuws is dat het hier om levende religie en geloofsbeleving gaat. Het slechte nieuws is wat mij betreft dat de bijzaken het hebben gewonnen van de hoofdzaak, net zoals in het geval van Anne Frank, waar de persoon belangrijker lijkt te zijn geworden dan haar verhaal als aanleiding te nemen om stil te staan bij zes miljoen vermoorde joden. Dit zijn zeer grote woorden ter inleiding om te spreken over iets onschuldigs als de uitvoeringspraktijk van de Matthäus Passion in Nederland, ik weet het.

Het aantal uitvoeringen en bezoekers van de Matthäus in ons land grenst aan massahysterie. Het stuk is bovendien inmiddels totaal losgezongen van zijn kern en oorsprong. De jaarlijkse gang naar de Matthäus is een ritueel geworden voor veel mensen, die het stuk vrijwel allemaal uit het hoofd mee kunnen zingen.

Ook de wijze van uitvoeren is onder invloed van enkele dominante stromingen vastgeklonken in dogmatische tempi en tekstinterpretaties, al dan niet uit naam van historisch bronnenonderzoek. Het stuk is een litanie geworden, een rituele bezwering op muziek waarbij de levende muzikale taal is vervangen door zich herhalende, bezwerende formules.

Bach heeft zijn eigen uitvoeringspraktijk gekregen die ver af staat van wat in de eerste helft van de 18de eeuw gebruikelijk was. Ik heb wel eens gezegd: als je van een cantate of een Passion van Bach de tekst in het Italiaans zou vertalen, en als componist Händel zou vermelden, dan zouden dezelfde noten totaal anders uitgevoerd worden. Dit alles is te wijten aan de heiligverklaring van Bach en zijn Matthäus Passion.

Ik hoef hier niet te schrijven dat de muziek van Bach superieur is, dat is algemeen bekend en ik heb niet de behoefte daaraan te tornen. Waar ik wel aan wil tornen is aan de eerder genoemde sjabloon-uitvoeringen van de Matthäus. Hier kom ik terug bij het begin van mijn betoog, waarbij de hoofdzaak, de mededeling van Bach, is verdrongen door bijzaken als tempo, frasering, articulatie en meer van die in onze tijd als gouden kalveren aanbeden dingen, waarmee elke discussie de das om wordt gedaan.

In mijn enscenering ga ik uit van niets. Er is geen decor, er zijn geen kostuums, nauwelijks rekvisieten en er is geen vaste rolverdeling. Er is alleen het simpelste licht, net genoeg om het gebodene zichtbaar te maken. Wat overblijft, is een zo helder mogelijk skelet van het stuk, waarin de muziek zijn dienende rol terugkrijgt.

De Matthäus kent drie lagen:

- laag 1 - de evangelietekst - het relaas verteld door iemand die er bij was, in pakweg 33 na Chr.
- laag 2 - de aria's - details uit het gruwelijke verhaal verklaard voor en door 18de- eeuwse gelovigen.
- laag 3 - de koralen - hyper-individuele en tegelijkertijd eensgezinde volkszangen met persoonlijke inzichten naar aanleiding van het vertelde verhaal. Deze laag speelt zich af in het heden.

In mijn encensering doet - met uitzondering van de evangelist en de Christusfiguur - iedereen alles. De koren bestaan voor een deel uit de solisten die ook aria's en duetten zingen. Het gevolg is dat iedereen voortdurend moet schakelen tussen de personages die ze gedurende het stuk zijn. Nu is men het volk in het jaar 33, dan weer een kleine groep apostelen, dan weer (in het geval van de kleinere rollen) een hogepriester of een enkele specifieke apostel. Mijn doel is om via het intense begrip van de muzikale en literaire tekst van de Matthäus het stuk te ontdoen van zijn sacrosancte aureool, wat voorkomt dat mensen in het nu, wij allen dus, op dit moment iets kunnen meemaken. Er moet voor gezorgd worden dat het stuk nu, op dit moment, voor ons iets te betekenen heeft.

De scenische middelen zijn daarbij beperkt en subtiel. Veel van de dingen waar we aan werken, zullen door een deel van het publiek misschien niet eens worden opgemerkt. Mijn werk bestaat er voor een deel uit om de gebruikelijke zaken te organiseren. De dienstregeling van de voorstelling zal ik maar zeggen. Dit is het minst interessant, maar moet gebeuren want de spelers moeten weten wat er te doen is, zeker met de beperkte tijd die ons op elke speelplek is gegund om de voorstelling aan te passen aan de plek.

Vervolgens ga ik aan de slag met de aria's. Wat zing je, voor wie zing je en wat vinden die mensen daarvan. Alle aria's bij Bach verkondigen een heilsboodschap. Het is vrijwel altijd een positieve mededeling die gedaan wordt: het kruis is daadwerkelijke zoet en de gifbeker is niet bitter, integendeel. Deze eenvoudige vergelijkingen zijn exemplarisch voor de teksten van het zogenaamde piëtisme, de religieuze stroming waartoe Bach en zijn oratoria behoren.

De koren vormen soms letterlijk het publiek waar de zanger/es voor zingt. Zij fungeren als de te overtuigen achttiende-eeuwers die zich, toen net als nu, niet kunnen voorstellen dat iemand dat kruis zoet noemt of de gifbeker graag wil leegdrinken. Maar de aria-zanger/es kent het einde van het verhaal inclusief de opstanding uit de dood, en kan zodoende de nog onwetende luisteraars, die primair reageren op zaken als pijn, dood en lijden, overtuigen dat deze gruwelijke vrijdag inderdaad een Goede Vrijdag is. Soms doet een achttiende-eeuwse aria-vertolker een poging de mensen in het jaar 33 tot andere gedachten te brengen. De alt probeert bijna hysterisch huilen een tijd van ruim 1700 jaar te overbruggen om tegen beter weten in de beulen van Christus met hun zweepen en stokken aan te spreken op hun gedrag. Dat dat niet lukt, is een gegeven, en het toont aan dat er tussen de drie lagen niet of nauwelijks interactie is. In ieder geval is er sprake van eenrichtingsverkeer: de achttiende-eeuwer spreekt wel met de mensen uit de eerste eeuw, maar er is geen antwoord.

De derde laag reageert zowel op de aria's als op de evangelietekst. Oorspronkelijk was deze laag van koralen bedoeld als volkszang in de kerk. Bij Bach zijn de koralen dermate uitgewerkt dat het meer een luisterafpraak is dan dat de moeilijke en soms erg hoge partijen daadwerkelijk door de gemeente werden meegezongen. Dit neemt niet weg dat in de koralen vaak sprake is van een nieuw of belangrijk inzicht bij de luisteraar. Op de vraag wie Jezus zal verraden, antwoorden de discipelen eerst met een eigen vraag 'Ben ik het?', maar de gemeente weet het beter: 'Ik ben het, ik moet boete doen.' Een duidelijker voorbeeld van het hyperindividuele aspect van deze laag kan ik niet verzinnen.

Maar hoe ziet dat er dan uit? Mijn overtuiging is dat mensen die een juiste gedachte hebben dat in hun motoriek direct laten zien. Het is niet of nauwelijks nodig voor een regisseur om bewegingen vast te leggen als hij er in slaagt om de onderliggende gedachte in de hoofden van zijn acteurs te laten opbloeien. Natuurlijk zijn er groepsbewegingen, en natuurlijk hebben we te maken met de eenvoudige problematiek van op- en afgang en alles wat daar mee te maken heeft. Maar juist in de persoonlijke omgang met de inhoud van het verhaal, in globale zin maar vooral in zeer specifieke zin als het gaat om de echte betekenis van de teksten, doet het wonderen als de zanger niet alleen zijn best doet op de noten, maar de tekst een evenredig deel van zijn aandacht geeft. De tekst is natuurlijk uitged componeerd, maar ik ben ervan overtuigd dat Bach ervanuit ging dat de zanger zich telkens opnieuw met de tekst als volwaardige pijler van de muzikale boodschap zou verhouden.

In mijn encensering draagt iedereen zijn gewone dagelijkse kleren. Daarmee wil ik geen soort achterhaalde concertpraktijkrebel zijn. Nee, het gaat mij erom dat de uitvoerders zich niet onderscheiden van het publiek. Het publiek moet namelijk net zo goed als de zangers en de spelers meegaan in de gedachtegang en het lijdensverhaal.

Uiteindelijk zitten we er dan allemaal op dezelfde manier in, en wordt het verhaal een gemeenschappelijk verhaal. Geen litanie met bezwerende teksten die mee gepreveld kunnen worden als gebeden in de hoogmis van de Bachverering, maar relevante gedachten en overwegingen die voor ons in het nu een betekenis hebben.

Teksten & vertalingen

Matthäus Passion BWV 244

Erster Teil

koor (i,ii)

Kommt, ihr Töchter, helft mir klagen,
sehst – Wen? – den Bräutigam,
sehst ihn – Wie? – als wie ein Lamm!

**O Lamm Gottes, unschuldig
am Stamm des Kreuzes geschlachtet,
Sehet, – Was? – seht die Geduld,
allzeit erfunden geduldig,
wiewohl du warest verachtet.
sehst – Wohin? – auf unsre Schuld;
All Sünd hast du getragen,
sonst müßten wir verzagen.
sehst ihn aus Lieb und Huld
Holz zum Kreuze selber tragen!
Erbarm dich unser, o Jesu!**

Evangelist (i)

Da Jesus diese Rede vollendet hatte,
sprach er zu seinen Jüngern:

Jesus (i)

Ihr wisset, daß nach zweien Tagen Ostern
wird, und des Menschen Sohn wird überantwortet
werden, daß er gekreuziget werde.

koraal

**Herzliebster Jesu, was hast du verbrochen,
daß man ein solch scharf Urteil hat
gesprochen?
Was ist die Schuld, in was
für Missetaten bist du geraten?**

4 a Evangelist

Da versammelten sich die Hohenpriester und
Schriftgelehrten und die Ältesten im Volk in
dem Palast des Hohenpriesters, der da hieß
Kaiphas, und hielten Rat, wie sie Jesum mit
Listen griffen und töteten. Sie sprachen aber:

Eerste deel

Komst, o dochters, sta mij bij in mijn klacht,
ziet – Wie? – de Bruidegom,
ziet hem – Hoe? – als een lam

**O Lam van God, onschuldig
geslacht aan 't kruis der schande,
ziet – Wat? – ziet zijn geduld,
te allen tijd geduldig,
bereid ten offerande.**

ziet – Waarheen? – op onze schuld;
**Gij hebt de schuld gedragen,
nu is de dood verslagen.
ziet hem uit liefde en genade
zelf zijn kruishout dragen.
Erbarm U onzer, o Jezus!**

Toen Jezus deze laatste rede had
uitgesproken,
zei hij tegen zijn leerlingen:

‘Over twee dagen is het, zoals jullie weten,
Pesach. Dan wordt de Mensenzoon
uitgeleverd om gekruisigd te worden.’

**Noem de overtreding mij, die Gij begaan
hebt, het kwaad, gekruiste Heer, dat Gij
gedaan hebt, waaraan uw volk U schuldig
heeft bevonden, noem mij uw zonden.**

Ondertussen kwamen de hogepriesters en de
oudsten van het volk bijeen in het paleis van
de hogepriester Kajafas. Daar beraamden ze
het plan om Jezus door middel van een list
gevangen te nemen en hem te doden.

4 b koor (i,ii)

Ja nicht auf das Fest, auf daß nicht ein
Aufruhr werde im Volk.

4 c Evangelist

Da nun Jesus war zu Bethanien, im Hause
Simonis des Aussätzigen, trat zu ihm ein
Weib, die hatte ein Glas mit köstlichem
Wasser und goß es auf sein Haupt, da er
zu Tische saß. Da das seine Jünger sahen,
wurden sie unwillig und sprachen:

4 d koor (i)

Wozu dienet dieser Unrat? Dieses Wasser
hätte mögen teuer verkauft und den Armen
gegeben werden.

4 e Evangelist

Da das Jesus merket, sprach er zu ihnen:

Jezus

Was bekümmert ihr das Weib? Sie hat ein gut
Werk an mir getan. Ihr habet allezeit Armen
bei euch, mich aber habt ihr nicht allezeit.
Daß sie dies Wasser hat auf meinen Leib
gegossen, hat sie getan, daß man mich
begraben wird. Wahrlich, ich sage euch:
Wo dies Evangelium gepredigt wird in der
ganzen Welt, da wird man auch sagen zu
ihrem Gedächtnis, was sie getan hat.

5 recitatief – alt (i)

Du lieber Heiland du,
wenn deine Jünger töricht streiten,
daß dieses fromme Weib
mit Salben deinen Leib
zum Grabe will bereiten,
so lasse mir inzwischen zu,
von meiner Augen Tränenflüssen
ein Wasser auf dein Haupt zu gießen!

6 aria – alt, 2 traverso's (i)

Buß und Reu
knirscht das Sündenherz entzwei,
daß die Tropfen meiner Zähnen
angenehme Spezerei,
treuer Jesu, dir gebären.

‘Maar niet op het feest,’ zeiden ze, ‘want dan
komt het volk in opstand.’

Toen Jezus in Betanië in het huis van Simon
– degene die aan huidvraat had geleden –
aanlag voor een maaltijd, kwam er een vrouw
naar hem toe. Ze had een albasten flesje met
zeer kostbare olie bij zich en goot die uit over
zijn hoofd. De leerlingen ergerden zich toen
ze dit zagen en zeiden:

‘Wat een verspilling! Die olie had immers
duur verkocht kunnen worden, dan hadden
we het geld aan de armen kunnen geven.’

Jezus hoorde het en zei:

‘Waarom vallen jullie deze vrouw lastig? Zij
heeft iets goeds voor mij gedaan. Want de
armen zijn altijd bij jullie, maar ik zal niet
altijd bij jullie zijn. Door die olie over mij uit
te gieten, heeft ze mijn lichaam voorbereid op
het graf. Ik verzeker jullie: waar ook ter wereld
het goede nieuws verkondigd zal worden, zal
ter herinnering aan haar verteld worden wat
zij heeft gedaan.’

O Heiland, mijn geliefde,
sta mij toe – terwijl uw leerlingen onzinnig
redetwisten omdat deze vrome vrouw
uw lichaam met kostbare olie
voor het graf bereiden zou –
dat ik in die tijd
de tranen van mijn ogen
als geurige olie op uw hoofd vergieten mag.

Boete en berouw
verbrijzelen 't zondig hart in stukken,
moge de tranen van mijn ogen
voor u, getrouwe Jezus,
als geurige olie zijn.

7 Evangelist

Da ging hin der Zwölfen einer, mit Namen Judas Ischarioth, zu den Hohenpriestern und sprach:

Judas (i)

Was wollt ihr mir geben? Ich will ihn euch verraten.

Evangelist

Und sie boten ihm dreißig Silberlinge. Und von dem an suchte er Gelegenheit, daß er ihn verriete.

8 aria – sopraan (ii)

Blute nur, du liebes Herz!
Ach! ein Kind, das du erzogen,
das an deiner Brust gesogen,
droht den Pfleger zu ermorden,
denn es ist zur Schlange worden.

9a Evangelist

Aber am ersten Tage der süßen Brot traten die Jünger zu Jesu und sprachen zu ihm:

9b koor (i)

Wo willst du, daß wir dir bereiten, das Osterlamm zu essen?

9c Evangelist

Er sprach:

Jezus

Gehet hin in die Stadt zu einem und sprecht zu ihm: Der Meister laßt dir sagen: Meine Zeit ist hier, ich will bei dir die Ostern halten mit meinen Jüngern.

Evangelist

Und die Jünger taten, wie ihnen Jesus befohlen hatte, und bereiteten das Osterlamm. Und am Abend satzte er sich zu Tische mit den Zwölfen. Und da sie aßen, sprach er:

Jezus

Wahrlich, ich sage euch: Einer unter euch wird mich verraten.

Daarop ging een van de twaalf, die met de naam Judas Iskariot, naar de hogepriesters en zei:

‘Wat krijg ik van u als ik hem aan u uitlever?’

Ze betaalden hem dertig zilverstukken. Vanaf dat moment zocht hij een gunstige gelegenheid om hem uit te leveren.

Verdrink in diep verdriet, o hart bemind!
Ach, een kind dat gij hebt grootgebracht,
dat zich laafde aan uw borst,
dreigt zijn hoeder te vermoorden,
want het is tot slang verworden.

Op de eerste dag van het feest van het Ongedesemde brood kwamen de leerlingen naar Jezus toe en vroegen:

‘Waar wilt u dat wij voorbereidingen treffen zodat u het pesachmaal kunt eten?’

Hij zei:

‘Ga naar de stad en zeg tegen de persoon die jullie bekend is: ‘De meester zegt: ‘Mijn tijd is nabij, bij jou wil ik met mijn leerlingen het pesachmaal gebruiken.’

De leerlingen deden wat Jezus hun had opgedragen en bereidden het pesachmaal. Toen de avond was gevallen, lag hij samen met de twaalf aan voor de maaltijd. Onder het eten zei hij tegen hen:

‘Ik verzeker jullie: een van jullie zal mij uitleveren.’

9d Evangelist

Und sie wurden sehr betrübt und huben an,
ein jeglicher unter ihnen, und sagten zu ihm:

9e koor (i)

Herr, bin ich's?

10 koraal

Ich bin's, ich sollte büßen,
an Händen und an Füßen
gebunden in der Höll.
Die Geißeln und die Banden
und was du ausgestanden,
das hat verdienet meine Seel.

11 Evangelist

Er antwortete und sprach:

Jezus

Der mit der Hand mit mir in die Schüssel tauchet,
der wird mich verraten. Des Menschen
Sohn gehet zwar dahin, wie von ihm geschrieben
steht; doch wehe dem Menschen, durch
welchen des Menschen Sohn verraten wird!
Es wäre ihm besser, daß derselbige Mensch
noch nie geboren wäre.

Evangelist

Da antwortete Judas, der ihn verriet,
und sprach:

Judas

Bin ich's, Rabbi?

Evangelist

Er sprach zu ihm:

Jezus

Du sagest's.

Evangelist

Da sie aber aßen, nahm Jesus das Brot,
dankete und brach's und gab's den Jüngern
und sprach:

Jezus

Nehmet, esset, dat is mein Leib.

Evangelist

Und er nahm den Kelch und dankte, gab
ihnen den und sprach:

Jezus

Trinket alle daraus; dat is mein Blut des
neuen Testaments, welches vergossen wird
für viele zur Vergebung der Sünden. Ich sage
euch: Ich werde von nun an nicht mehr von
diesem Gewächs des Weinstocks trinken bis
an den Tag, da ich's neu trinken werde mit
euch in meines Vaters Reich.

Dit bedroefde hen zeer, en de een na de ander
vroegen ze hem:

'Ik toch niet, Heer?'

Ik ben het, ik moest boeten,
met handen en met voeten
genageld aan uw kruis.
O Here, die uw leven
voor mij hebt prijsgegeven,
gedenk mij in het paradijs.

Hij antwoordde:

'Hij die samen met mij zijn brood in de kom
doopte, die zal mij uitleveren. De Mensenzoon
zal heengaan zoals over hem geschreven
staat, maar wee de mens door wie de
Mensenzoon uitgeleverd wordt: het zou beter
voor hem zijn als hij nooit geboren was.'

Toen zei Judas, die hem zou uitleveren:

'Ik ben het toch niet, rabbi?'

Jezus antwoordde:

'Jij zegt het.'

Toen ze verder aten nam Jezus een brood,
sprak het zegengebed uit, brak het brood en
gaf de leerlingen ervan met de woorden:

'Neem, eet, dit is mijn lichaam.'

En hij nam een beker, sprak het dankgebed uit
en gaf hun de beker met de woorden:

'Drink allen hieruit, dit is mijn bloed, het
bloed van het verbond, dat voor velen wordt
vergoten tot vergeving van zonden. Ik zeg
jullie: vanaf vandaag zal ik niet meer van de
vrucht van de wijnstok drinken tot de dag
komt dat ik er met jullie opnieuw van zal drinken
in het koninkrijk van mijn Vader.'

12 recitatief – sopraan (i)

Wiewohl mein Herz in Tränen schwimmt,
daß Jesus von mir Abschied nimmt,
so macht mich doch sein Testament erfreut:
sein Fleisch und Blut, o Kostbarkeit,
vermacht er mir in meine Hände.
Wie er es auf der Welt mit denen Seinen
nicht böse können meinen,
so liebt er sie bis an das Ende.

13 aria – sopraan, 2 hobo d' amores (i)

Ich will dir mein Herze schenken,
senke dich, mein Heil, hinein!
Ich will mich in dir versenken;
ist dir gleich die Welt zu klein,
ei, so sollst du mir allein
mehr als Welt und Himmel sein.

14 Evangelist

Und da sie den Lobgesang gesprochen
hatten, gingen sie hinaus an den Ölberg.
Da sprach Jesus zu ihnen:

Jezus

In dieser Nacht werdet ihr euch alle ärgern
an mir. Denn es stehet geschrieben: Ich
werde den Hirten schlagen, und die Schafe
der Herde werden sich zerstreuen. Wenn ich
aber auferstehe, will ich vor euch hingehen in
Galiläam.

15 koraal

Erkenne mich, mein Hüter,
mein Hirte, nimm mich an!
Von dir, Quell aller Güter,
ist mir viel Guts getan.
Dein Mund hat mich gelabet
mit Milch und süßer Kost,
dein Geist hat mich begabet
mit mancher Himmelslust.

16 Evangelist

Petrus aber antwoordete und sprach zu ihm:

Mijn hart, door diepe droefheid overstelpt,
nu Jezus van ons afscheid neemt,
is toch verheugd om wat Hij achterliet:
Zijn vlees en bloed, o kostbaarheid,
vermaakt Hij mij, zijn erfgenaam.
Zoals Hij hier op aarde voor de zijnen
steeds hun welzijn heeft gediend,
zo heeft Hij hen ten einde toe bemind.

Ik wil mijn hart verpanden,
daal daarom af, mijn heil!
In U wil ik verzinken.
Is voor U de wereld misschien te klein,
ach, mij overstijgt U meer
dan hemel en aarde samen.

Nadat ze de lofzang hadden gezongen,
vertrokken ze naar de Olijfberg. Onderweg
zei Jezus tegen hen:

‘Jullie zullen mij deze nacht allemaal afvallen,
want er staat geschreven: ‘Ik zal de herder
doden, en de schapen van zijn kudde zullen
uiteengedreven worden.’ Maar nadat ik uit
de dood ben opgewekt, zal ik jullie voorgaan
naar Galilea.’

Houd Gij mij in uw hoede,
Gij die uw schapen telt,
o bron van al het goede,
waaruit mijn leven welt.
Gij die mijn ziel wilt laven
met liefelijke spijs,
Gij overstelpt met gaven
tot in het paradijs.

Petrus zei daarop tegen hem:

Petrus (i)

Wenn sie auch alle sich an dir ärgerten,
so will ich doch mich nimmermehr ärgern.

Evangelist

Jesus sprach zu ihm:

Jezus

Wahrlich, ich sage dir: In dieser Nacht,
ehe der Hahn krähet, wirst du mich dreimal
verleugnen.

Evangelist

Petrus sprach zu ihm:

Petrus

Und wenn ich mit dir sterben müßte,
so will ich dich nicht verleugnen.

Evangelist

Desgleichen sagten auch alle Jünger.

17 koraal

**Ich will hier bei dir stehen;
verachte mich doch nicht!
Von dir will ich nicht gehen,
wenn dir dein Herze bricht.
Wenn dein Herz wird erblassen
im letzten Todesstoß,
alsdenn will ich dich fassen
in meinen Arm und Schoß.**

18 Evangelist

Da kam Jesus mit ihnen zu einem Hofe,
der hieß Gethsemane,
und sprach zu seinen Jüngern:

Jezus

Setzet euch hie, bis daß ich dort hingehe
und bete.

Evangelist

Und nahm zu sich Petrum und die zween
Söhne Zebedäi und fing an zu trauern und
zu zagen. Da sprach Jesus zu ihnen:

Jezus

Meine Seele ist betrübt bis an den Tod,
bleibet hie und wachet mit mir.

‘Misschien zal iedereen u afvallen,
ik nooit!’

Jezus antwoordde hem:

‘Ik verzeker je: deze nacht zul je,
nog voor de haan gekraaid heeft,
mij driemaal verloochenen.’

Petrus zei:

‘Al zou ik met u moeten sterven,
verloochenen zal ik u nooit.’

Alle andere leerlingen vielen hem daarin bij.

Laat, in uw laatste lijden,
uw dodelijk verdriet,
mij staan, Heer, aan uw zijde,
versmaad mijn liefde niet.
O God van mijn erbarmen
valt over U de dood,
ik neem U in mijn armen,
ik berg U in mijn schoot.

Vervolgens ging Jezus met zijn leerlingen naar
een olijfgaard die Gethsemane genoemd werd.
Hij zei:

‘Blijven jullie hier zitten,
ik ga daar bidden.’

Hij nam Petrus en de twee zonen van Zebedeüs
met zich mee. Toen hij zich bedroefd en angstig
voelde worden, zei hij tegen hen:

‘Ik voel me dodelijk bedroefd; blijf hier
met mij waken.’

19 recitatief – tenor (i) en koor (ii)

O Schmerz!

Hier zittert das gequälte Herz;

Wie sinkt es hin, wie bleicht sein Angesicht!

Was ist die Ursach aller solcher Plagen?

Der Richter führt ihn vor Gericht.

Da ist kein Trost, kein Helfer nicht.

**Ach! meine Sünden haben dich
geschlagen;**

Er leidet alle Höllenqualen, er soll vor
fremden Raub bezahlen.

**Ich, ach Herr Jesu, habe dies verschuldet
was du erduldet.**

Ach, könnte meine Liebe dir,
mein Heil, dein Zittern und dein Zagen
vermindern oder helfen tragen,
wie gerne blieb ich hier!

20 aria – tenor, hobo (i) en koor (ii)

Ich will bei meinem Jesu wachen,

So schlafen unsre Sünden ein.

meinen Tod

büßet seine Seelennot;

Sein Trauren machet mich voll Freuden.

**Drum muß uns sein verdienstlich Leiden
recht bitter und doch süße sein.**

21 Evangelist

Und ging hin ein wenig, fiel nieder auf sein
Angesicht und betete und sprach:

Jezus

Mein Vater, ist's möglich, so gehe dieser
Kelch von mir; doch nicht wie ich will,
sondern wie du wilt.

22 recitatief – bas (ii)

Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder;
dadurch erhebt er mich und alle von unserm
Falle hinauf zu Gottes Gnade wieder. Er ist
bereit, den Kelch, des Todes Bitterkeit zu
trinken, in welchen Sünden dieser Welt gegossen
sind und häßlich stinken, weil
es dem lieben Gott gefällt.

O smart!

Hier beeft het angstig hart;

de moed ontzinkt, zijn aangezicht verbleekt!

O Heer uw smaad en wonden,

De rechter gaat met Hem in 't gericht.

Geen troost, niemand die Hem bijstaat.

ja alles wat Gij dult,

Helse pijnen moet Hij lijden, boeten voor
beroving niet door Hem begaan.

**om mij is het, mijn zonden, mijn schuld,
mijn grote schuld.**

Ach, kon mijn liefde voor U,
mijn heil, uw beven en uw angst
maar iets verminderen of helpen te verdragen,
hoe graag zou ik hier dan blijven.

Ik wil bij mijn Jezus waken,

Dan zullen onze zonden inslapen.

mijn dood is uitgeboet

door zijn zielenood.

Zijn droefheid geeft mij diepe vreugde.

**Daarom moet zijn lijden – ons tot heil –
juist bitter- en toch zoetheid zijn.**

Hij liep nog een stukje verder, knielde toen
en bad diep voorovergebogen:

‘Vader, als het mogelijk is, laat deze beker dan
aan mij voorbijgaan! Maar laat het niet gebeuren
zoals ik het wil, maar zoals u het wilt.’

De Heiland valt voor zijn Vader neer, maar
zo richt Hij mij en allen die zijn gevallen weer
op tot Gods genade. Hij is bereid, de bittere
kelk des doods, waarin de zonden van deze
wereld afschuwelijk stinken, leeg te drinken,
want zo heeft het de lieve God behaagd.

23 aria – bas (ii)

Gerne will ich mich bequemen,
Kreuz und Becher anzunehmen,
trink ich doch dem Heiland nach.
Denn sein Mund,
der mit Milch und Honig fließet,
hat den Grund
und des Leidens herbe Schmach
durch den ersten Trunk versüßet.

24 Evangelist

Und er kam zu seinen Jüngern und fand sie
schlafend und sprach zu ihnen:

Jezus

Könnet ihr denn nicht eine Stunde mit mir
wachen? Wachtet und betet, daß ihr nicht in
Anfechtung fallet! Der Geist ist willig, aber das
Fleisch ist schwach.

Evangelist

Zum andernmal ging er hin, betete
und sprach:

Jezus

Mein Vater, ist's nicht möglich, daß dieser
Kelch von mir gehe, ich trinke ihn denn, so
geschehe dein Wille.

25 koraal

**Was mein Gott will, das g'scheh allzeit,
sein Will, der ist der beste,
zu helfen den'n er ist bereit,
die an ihn gläuben feste.
Er hilft aus Not, der fromme Gott,
und züchtigt mit Maßen.
Wer Gott vertraut, fest auf ihn baut,
den will er nicht verlassen.**

26 Evangelist

Und er kam und fand sie aber schlafend,
und ihre Augen waren voll Schlafs. Und er ließ
sie und ging abermal hin und betete zum
drittenmal und redete dieselbigen Worte.
Da kam er zu seinen Jüngern und sprach
zu ihnen:

Van harte wil ik mij bereiden
kruis en beker te aanvaarden,
drinken als de Heiland deed.
Want zijn mond,
die overstroomt van melk en honing,
heeft de grond en de
wrange smaak van 't lijden
al bij de eerste dronk verzacht.

Hij liep terug naar de leerlingen en zag dat
ze lagen te slapen. Hij zei tegen Petrus:

‘Konden jullie niet eens één uur met mij
waken? Blijf wakker en bid dat jullie niet in
beproeving komen; de geest is wel gewillig,
maar het lichaam is zwak.’

Voor de tweede maal liep hij van hen weg
en bad:

‘Vader, als het niet mogelijk is dat deze beker
aan mij voorbijgaat zonder dat ik eruit drink,
laat het dan gebeuren zoals u het wilt.’

Wat mijn God wil, geschied' altijd
zijn wil is steeds de beste.
Hij is altijd tot hulp bereid,
Hij blijft mijn sterke veste.
Hij helpt uit nood, de trouwe God,
Hij troost mij bovenmate.
Wie God vertrouwt, vast op Hem bouwt,
die zal Hij nooit verlaten.

Toen hij terugkwam, zag hij dat ze weer
sliepen, want ze waren door vermoeidheid
overmand. Hij liet hen achter, liep opnieuw
wat verder en bad voor de derde maal, met
dezelfde woorden als daarvoor. Daarna
voegde hij zich weer bij de leerlingen en zei:

Jezus

Ach! wollt ihr nun schlafen und ruhen? Siehe, die Stunde ist hie, daß des Menschen Sohn in der Sünder Hände überantwortet wird. Stehet auf, lasset uns gehen; siehe, er ist da, der mich verrät.

Evangelist

Und als er noch redete, siehe, da kam Judas, der Zwölfen einer, und mit ihm eine große Schar mit Schweren und mit Stangen von den Hohenpriestern und Ältesten des Volks. Und der Verräter hatte ihnen ein Zeichen gegeben und gesagt: 'Welchen ich küssen werde, der ist's, den greifet!' Und alsbald trat er zu Jesu und sprach:

Judas (i)

Gegrüßet seist du, Rabbi!

Evangelist

Und küssete ihn. Jesus aber sprach zu ihm:

Jezus

Mein Freund, warum bist du kommen?

Evangelist

Da traten sie hinzu und legten die Hände an Jesum und griffen ihn.

'Liggen jullie daar nog steeds te slapen en te rusten? En dat terwijl het ogenblik nabij is waarop de Mensenzoon wordt uitgeleverd aan zondaars. Sta op, laten we gaan; kijk, hij die mij uitlevert, is al vlakbij.'

Nog voor hij uitgesproken was, kwam Judas eraan, een van de twaalf, in gezelschap van een grote, met zwaarden en knuppels bewapende bende, die door de hogepriesters en de oudsten van het volk was gestuurd. Met hen had zijn verrader een teken afgesproken. 'Degene die ik kus,' had hij gezegd, 'die is het, die moet je gevangennemen.' Hij liep recht op Jezus af, zei:

'Gegroet, rabbi!'

En kuste hem. Jezus zei tegen hem:

'Vriend, ben je daarvoor gekomen?'

Daarop kwam de bende naderbij, ze grepen Jezus vast en namen hem gevangen.

27a aria – sopraan, alt, 2 traverso's, 2 hobo's (i) en koor (ii)

So ist mein Jesus nun gefangen.
Laßt ihn, haltet, bindet nicht!
Mond und Licht
ist vor Schmerzen untergangen,
weil mein Jesus ist gefangen.
Laßt ihn, haltet, bindet nicht!
Sie führen ihn, er ist gebunden.

Zo is mijn Jezus nu gevangen.
Laat Hem! Houd op! Bind Hem niet!
Het maanlicht
is van rouw gedooft
omdat mijn Jezus is gevangen.
Laat Hem! Houd op! Bind Hem niet!
Ze voeren hem weg, Hij is gebonden.

27b koor (i, ii)

Sind Blitze, sind Donner in Wolken verschwunden?
Eröffne den feurigen Abgrund,
o Hölle, zertrümmre, verderbe, verschlinge,
zerschelle mit plötzlicher Wut den falschen
Verräter, das mörderische Blut!

Zijn bliksem, zijn donder in wolken verdwenen?
Open uw vurige afgrond, o hel,
verbrijzel, verniel, verzwelg, verpletter
met plotselinge woede de valse verrader,
de bloedbevlekte moordenaar!

28 Evangelist

Und siehe, einer aus denen, die mit Jesu waren, reckte die Hand aus und schlug des Hohenpriesters Knecht und hieb ihm ein Ohr ab. Da sprach Jesus zu ihm:

Nu greep een van Jezus' metgezellen naar zijn zwaard. Hij trok het, haalde uit en sloeg de dienaar van de hogepriester een oor af. Daarop zei Jezus tegen hem:

Jezus

Stecke dein Schwert an seinen Ort;
denn wer das Schwert nimmt, der
soll durchs Schwert umkommen.
Oder meinst du, daß ich nicht
könnte meinen Vater bitten, daß er
mir zuschickte mehr denn zwölf Legion
Engel? Wie würde aber die Schrift erfüllet?
Es muß also gehen.

Evangelist

Zu der Stund sprach Jesus zu den Scharen:

Jezus

Ihr seid ausgegangen als zu einem Mörder,
mit Schweren und mit Stangen, mich zu
fahen; bin ich doch täglich bei euch gesessen
und habe gelehret im Tempel, und ihr
habt mich nicht gegriffen. Aber das ist alles
geschehen, daß erfüllet würden die Schriften
der Propheten.

Evangelist

Da verließen ihn alle Jünger und flohen.

29 koraal

O Mensch, beweine deine Sünde groß,
darum Christus seines Vaters Schoß
äußert und kam auf Erden;
Von einer Jungfrau rein und zart
für uns er hie geboren ward,
er wollte der Mittler werden.
Den Toten er das Leben gab
und legt darbei alle Krankheit ab,
bis sich die Zeit herdrange,
daß er für uns geopfert würd,
trüg unserer Sünden schwere Bürd
wohl an dem Kreuze lange.

‘Steek je zwaard terug op zijn plaats. Want wie
naar het zwaard grijpt, zal door het zwaard
omkomen. Weet je niet dat ik mijn Vader maar
te hulp hoef te roepen en dat hij mij dan
onmiddellijk meer dan twaalf legioenen engelen
ter beschikking zou stellen? Maar hoe zouden dan
de Schriften in vervulling gaan, waar staat dat het
zomoet gebeuren?’

Toen zei Jezus tegen de omstanders:

‘Met zwaarden en knuppels bent u uitgetrokken
om mij te arresteren, alsof ik een misdadiger
ben! Dagelijks was ik in de tempel om
onderricht te geven, en toen hebt u me niet
gevangengenomen. Maar dit alles gebeurt
opdat de geschriften van de profeten in vervulling
gaan.’

Daarop lieten alle leerlingen hem in de steek
en vluchtten.

O mens, beweene uw zonde groot,
daarom verliet Christus zijn vaders schoot
en kwam op aarde;
Uit een maagd zuiver en teder
werd Hij hier geboren ons tot heil,
Hij wilde de middelaar zijn.
De doden gaf Hij 't leven weer,
de zieken bevrijdde Hij van alle kwaad,
totdat de volheid van de tijden was gekomen
dat Hij voor ons geofferd werd,
om de zware last van onze zonden
te dragen aan het kruis.

Pauze

30 aria – alt, traverso, hobo d' amore (i) en koor (ii)

Ach! nun ist mein Jesus hin!

**Wo ist denn dein Freund hingegangen,
o du Schönste unter den Weibern?**

Ist es möglich, kann ich schauen?

Wo hat sich dein Freund hingewandt?

Ach! mein Lamm in Tigerklauen,

Ach! wo ist mein Jesus hin?

So wollen wir mit dir ihn suchen.

Ach! was soll ich der Seele sagen,

wenn sie mich wird ängstlich fragen?

Ach! wo ist mein Jesus hin?

31 Evangelist

Die aber Jesum gegriffen hatten, führten ihn zu dem Hohenpriester Kaiphas, dahin die Schriftgelehrten und Ältesten sich versammelt hatten. Petrus aber folgte ihm nach von ferne bis in den Palast des Hohenpriesters und ging hinein und setzte sich bei die Knechte, auf daß er sähe, wo es hinaus wollte. Die Hohenpriester aber und Ältesten und der ganze Rat suchten falsche Zeugnis wider Jesum, auf daß sie ihn töteten, und funden keines.

32 koraal

**Mir hat die Welt trüglich gericht'
mit Lügen und mit falschem G'dicht,
viel Netz und heimlich Stricke.
Herr, nimm mein wahr in dieser G'fahr,
b'hüt mich für falschen Tücken!**

33 Evangelist

Und wiewohl viel falsche Zeugen herzutraten, funden sie doch keins. Zuletzt traten herzu zween falsche Zeugen und sprachen:

getuigen (ii)

Er hat gesagt: Ich kann den Tempel Gottes abbrechen und in dreien Tagen denselben bauen.

Evangelist

Und der Hohepriester stund auf und sprach zu ihm:

hogepriester 1 (i)

Antwortest du nichts zu dem, das diese wider dich zeugen?

Evangelist

Aber Jesus schwieg stille.

Ach! nu is mijn Jezus heen!

**Waar is je lief naartoe gegaan,
mooiste van alle vrouwen?**

Is het mogelijk dit te moeten zien?

Waar is je lief dan heengegaan?

Ach, mijn Lam in tijgerklauwen,

ach, waar is mijn Jezus heen?

**Wij zullen hem samen met jou
gaan zoeken.**

Ach, wat moet ik nu nog zeggen,

wanneer mij angstig vragen kwelt?

Ach! waar is mijn Jezus heen?

Zij die Jezus gevangengenomen hadden, leidden hem voor aan Kajafas, de hogepriester bij wie de schriftgeleerden en de oudsten bijeengekomen waren. Petrus volgde hem op een afstand tot op de binnenplaats van het paleis van de hogepriester; daar ging hij tussen de knechten zitten om te zien hoe het zou aflopen. De hogepriesters en het hele Sanhedrin probeerden een valse getuigenverklaring tegen Jezus te laten afleggen op grond waarvan ze hem ter dood zouden kunnen veroordelen, maar ze vonden er geen.

**Mij vonniste de wereld, vol bedrog,
met leugens en valse verzinsels,
met menig strik en stiekeme val.
Heer, wil mij bewaren in deze gevaren,
behoed mij voor valse arglist.**

Hoewel zich vele valse getuigen meldden, ze vonden er geen. Ten slotte meldden er zich twee die zeiden:

‘Die man heeft gezegd: ‘Ik kan de tempel van God afbreken en in drie dagen weer opbouwen.’

De hogepriester stond op en vroeg hem:

‘Waarom antwoordt u niet? U hoort toch wat deze getuigen zeggen?’

Maar Jezus bleef zwijgen.

34 recitatief – tenor (ii)

Mein Jesus schweigt
zu falschen Lügen stille,
um uns damit zu zeigen,
daß sein Erbarmens voller Wille,
vor uns zum Leiden sei geneigt,
und daß wir in der gleichen Pein
ihm sollen ähnlich sein
und in Verfolgung stille schweigen.

35 aria – tenor, basso continuo (ii)

Geduld! Geduld,
wenn mich falsche Zungen stechen.
Leid ich wider meine Schuld
Schimpf und Spott,
ei, so mag der liebe Gott
meines Herzens Unschuld rächen.

36a Evangelist

Und der Hohepriester antwortete und
sprach zu ihm:

hogepriester

Ich beschwöre dich bei dem lebendigen Gott,
daß du uns sagest, ob du sieist Christus,
der Sohn Gottes?

Evangelist

Jesus sprach zu ihm:

Jezus

Du sagest's. Doch sage ich euch: Von nun an
wird's geschehen, daß ihr sehen werdet des
Menschen Sohn sitzen zur Rechten der Kraft
und kommen in den Wolken des Himmels.

Evangelist

Da zerriß der Hohepriester seine Kleider
und sprach:

hogepriester

Er hat Gott gelästert; was dürfen wir
weiter Zeugnis? Siehe, itzt habt ihr seine
Gotteslästerung gehört. Was dünket euch?

Evangelist

Sie antworteten und sprachen:

36b koor (i, ii)

Er ist des Todes schuldig!

36c Evangelist

Da speieten sie aus in sein Angesicht und
schlugen ihn mit Fäusten. Etliche aber
schlugen ihn ins Angesicht und sprachen:

Mijn Jezus zwijgt stil
op valse aanklacht,
als teken
dat Hij, vol van erbarmen,
voor ons wil lijden.
En dat ook wij in zulken pijn
verbonden mogen zijn
en in benauwenis in stilte zwijgen.

Geduld! Geduld,
als hekelen mij valse tongen.
Lijd ik buiten mijn schuld
hoon en spot,
ach, dat dan de lieve God
mijns harten onschuld moge wreken.

De hogepriester zei:

'Ik bezweer u bij de levende God, zeg ons
of u de messias bent, de Zoon van God.'

Jezus antwoordde:

'U zegt het. Maar ik zeg tegen u allen hier:
vanaf nu zult u de Mensenzoon zien zitten
aan de rechterhand van de Machtige en hem
zien komen op de wolken van de hemel.'

Hierop scheurde de hogepriester zijn kleren
en hij riep uit:

'Hij heeft God gelasterd! Waarvoor hebben
we nog getuigen nodig? Nu hebt u met eigen
oren gehoord hoe hij God lastert. Wat denkt
u?'

Ze antwoordden:

'Hij is schuldig en verdient de doodstraf!'

Daarop spuwden ze hem in het gezicht en
sloegen hem. Anderen stompten hem en zeiden:

36d koor (i, ii)

Weissage uns, Christe,
wer ist's, der dich schlug?

37 koraal

Wer hat dich so geschlagen,
mein Heil, und dich mit Plagen
so übel zugericht'?
Du bist ja nicht ein Sünder
wie wir und unsre Kinder;
von Missetaten weißt du nicht.

38a Evangelist

Petrus aber saß draußen im Palast; und es
trat zu ihm eine Magd und sprach:
dienstmeisje (i)
Und du warest auch mit dem Jesu aus Galiläa.

Evangelist

Er leugnete aber vor ihnen allen
und sprach:
Petrus (i)

Ich weiß nicht, was du sagest.

Evangelist

Als er aber zur Tür hinausging,
sahe ihn eine andere und sprach
zu denen, die da waren:

dienstmeisje (ii)

Dieser war auch mit dem Jesu von Nazareth.

Evangelist

Und er leugnete abermal und schwur dazu:

Petrus

Ich kenne des Menschen nicht.

Evangelist

Und über eine kleine Weile traten hinzu, die
da stunden, und sprachen zu Petro:

38b koor (ii)

Wahrlich, du bist auch einer von denen;
denn deine Sprache verrät dich.

38c Evangelist

Da hub er an, sich zu verfluchen und zu
schwören:

Petrus

Ich kenne des Menschen nicht.

Evangelist

Und alsbald krähete der Hahn. Da dachte
Petrus an die Worte Jesu, da er zu ihm sagte:
Ehe der Hahn krähen wird, wirst du mich dreimal
verleugnen. Und ging heraus und weinete
bitterlich.

'Profeteer dan maar eens voor ons, messias,
wie is het die je geslagen heeft?'

Wie heeft U zo geslagen,
waarom moet Gij verdragen
die bitterheid en pijn?
Gij zijt toch zonder zonde,
toch niet in 't kwaad gebonden
als wij en onze kindren zijn.

Petrus zat buiten, op de binnenplaats. Er
kwam een dienstmeisje naar hem toe, dat zei:

'Jij hoorde ook bij die Jezus uit Galilea!'

Maar hij ontkende dat met klem, zodat allen
het konden horen:

'Ik weet niet waar je het over hebt.'

Toen hij wilde weggaan naar het poortgebouw,
zag een ander meisje hem.
Ze zei tegen de omstanders:

'Die man hoorde bij Jezus van Nazaret!'

En opnieuw ontkende hij en zwoer:

'Echt, ik ken de man niet!'

Even later kwamen de omstanders
naar Petrus toe, ze zeiden:

'Jij bent wel degelijk een van hen, trouwens,
je accent verradt je.'

Daarop begon hij te vloeken en hij bezwoer
hun:

'Ik ken die man niet!'

En meteen kraaide er een haan. Toen
herinnerde Petrus zich wat Jezus gezegd had:
'Voordat er een haan gekraaid heeft, zul je mij
driemaal verloochenen.' Hij ging naar buiten
en hilde bitter.

39 aria – alt, viool (i)

Erbarme dich, mein Gott, um meiner Zähren
willen! Schau hier, Herz und Auge weint vor
dir bitterlich.

40 koraal

**Bin ich gleich von dir gewichen,
stell ich mich doch wieder ein;
hat uns doch dein Sohn verglichen
durch sein' Angst und Todespein.
Ich verleugne nicht die Schuld;
aber deine Gnad und Huld
ist viel größer als die Sünde,
die ich stets in mir befinde.**

41a Evangelist

Des Morgens aber hielten alle Hohepriester
und die Ältesten des Volks einen Rat über
Jesum, daß sie ihn töteten. Und bunden ihn,
führten ihn hin und überantworteten ihn
dem Landpfleger Pontio Pilato. Da das sahe
Judas, der ihn verraten hatte, daß er verdammt
war zum Tode, gereuete es ihn und
brachte herwieder die dreißig Silberlinge den
Hohenpriestern und Ältesten und sprach:

Judas (i)

Ich habe übel getan, daß ich unschuldig Blut
verraten habe.

Evangelist

Sie sprachen:

41b koor (i, ii)

Was gehet uns das an?
Da siehe du zu!

41c Evangelist

Und er warf die Silberlinge in den Tempel,
hub sich davon, ging hin und erhängte sich
selbst. Aber die Hohenpriester nahmen die
Silberlinge und sprachen:

hogepriester 1 en 2 (i)

Es taugt nicht, daß wir sie in den
Gotteskasten legen, denn es ist Blutgeld.

42 aria – bas, viool (ii)

Geht mir meinen Jesum wieder!
Seht, das Geld, den Mörderlohn,
wirft euch der verlorne Sohn
zu den Füßen nieder!

Erbarmen o mijn God, omwille van mijn
tranen! Wil aanschouwen nu hoe bitter hart
en oog weent om U.

**Als ook ik U heb verlaten
keer ik mij weer naar U toe.
Want uw Zoon heeft ons verzoend
door zijn angst en stervenspijn.
Ik ontken geenszins de schuld;
maar uw genade en goedertierenheid
zijn veel groter dan de zonde,
altoos in mijzelf bevonden.**

De volgende ochtend vroeg namen alle hogepriesters
met de oudsten van het volk het
besluit Jezus ter dood te brengen. Nadat ze
hem geboeid hadden, leidden ze hem weg
en leverden hem over aan Pilatus, de prefect.
Toen Judas, die hem had uitgeleverd, zag
dat Jezus ter dood veroordeeld was, kreeg
hij berouw. Hij bracht de dertig zilverstukken
naar de hogepriesters en oudsten terug en zei:

‘Ik heb een zonde begaan door een
onschuldige uit te leveren.’

Maar zij zeiden:

‘Wat gaat ons dat aan?
Zie dat zelf maar op te lossen!’

Toen smet hij de zilverstukken de tempel in,
vluchtte weg en verhing zich. De hogepriesters
verzamelden de zilverstukken en zeiden
tegen elkaar:

‘We mogen ze niet bij de tempelschat
voegen, aangezien het bloedgeld is.’

Geef mij toch mijn Jezus weer!
Zie, het geld, het moordenaarsloon,
werpt u de verloren zoon
voor de voeten neer!

43 Evangelist

Sie hielten aber einen Rat und kauften einen Töpfersacker darum zum Begräbnis der Pilger. Daher ist derselbige Acker genennet der Blutacker bis auf den heutigen Tag. Da ist erfüllet, das gesagt ist durch den Propheten Jeremias, da er spricht: 'Sie haben genommen dreißig Silberlinge, damit bezahlet ward der Verkaufte, welchen sie kauften von den Kindern Israel, und haben sie gegeben um einen Töpfersacker, als mir der Herr befohlen hat.' Jesus aber stund vor dem Landpfleger; und der Landpfleger fragte ihn und sprach:

Pilatus (i)

Bist du der Jüden König?

Evangelist

Jesus aber sprach zu ihm:

Jezus

Du sagest's.

Evangelist

Und da er verklagt war von den Hohenpriestern und Ältesten, antwortete er nichts.

Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus

Hörest du nicht, wie hart sie dich verklagen?

Evangelist

Und er antwortete ihm nicht auf ein Wort, also, daß sich auch der Landpfleger sehr verwunderte.

44 koraal

Befiehl du deine Wege
und was dein Herze kränkt
der allertreusten Pflüge
des, der den Himmel lenkt.
Der Wolken, Luft und Winden
gibt Wege, Lauf und Bahn,
der wird auch Wege finden,
da dein Fuß gehen kann.

Na ampel beraad kochten ze er de akker van de pottenbakker mee, die dan als begraafplaats voor vreemdelingen kon dienen.

Daarom heet die akker tot op de dag van vandaag de Bloedakker. Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jeremia: 'En ze verzamelden de dertig zilverstukken, het bedrag waarop hij geschat was en dat ze hadden bepaald met de zonen van Israël, en ze betaalden er de akker van de pottenbakker mee, zoals de Heer mij had opgedragen.' Toen Jezus voor de prefect stond, stelde deze hem de vraag:

'Bent u de koning van de Joden?'

Jezus zei:

'U zegt het.'

Maar op de beschuldigingen die de hogepriesters en oudsten tegen hem inbrachten, antwoordde hij niet één keer. Daarop zei Pilatus tegen hem:

'Hooft u niet wat deze getuigen allemaal tegen u inbrengen?'

Hij gaf op geen enkele beschuldiging enig weerwoord, wat de prefect zeer verwonderde.

Beveel gerust uw wegen,
al wat u 't harte deert,
der trouwe hoed' en zegen
van Hem die 't al regeert.
Die wolken, lucht en winden
wijst spoor en loop en baan,
zal ook wel wegen vinden
waarlangs uw voet kan gaan.

45a Evangelist

Auf das Fest aber hatte der Landpfleger Gewohnheit, dem Volk einen Gefangenen loszugeben, welchen sie wollten. Er hatte aber zu der Zeit einen Gefangenen, einen sonderlichen vor andern, der hieß Barrabas. Und da sie versammelt waren, sprach Pilatus zu ihnen:

Pilatus

Welchen wollet ihr, daß ich euch losgebe? Barrabam oder Jesum, von dem gesaget wird, er sei Christus?

Evangelist

Denn er wußte wohl, daß sie ihn aus Neid überantwortet hatten. Und da er auf dem Richtstuhl saß, schickete sein Weib zu ihm und ließ ihm sagen:

Pilatus' vrouw (i)

Habe du nichts zu schaffen mit diesem Gerechten; ich habe heute viel erlitten im Traum von seinetwegen!

Evangelist

Aber die Hohenpriester und die Ältesten überredeten das Volk, daß sie um Barrabam bitten sollten und Jesum umbrächten. Da antwortete nun der Landpfleger und sprach zu ihnen:

Pilatus

Welchen wollt ihr unter diesen zweien, den ich euch soll losgeben?

Evangelist

Sie sprachen:

koor (i, ii)

Barrabam!

Evangelist

Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus

Was soll ich denn machen mit Jesu, von dem gesaget wird, er sei Christus?

Evangelist

Sie sprachen alle:

45b koor (i, ii)

Laß ihn kreuzigen!

Nu had de prefect de gewoonte om op elk pesachfeest één gevangene vrij te laten, en die door het volk te laten kiezen. Er zat toen een beruchte gevangene vast, die Jezus Barabbas genoemd werd. En dus vroeg Pilatus hun, toen ze daar waren samengestroomd:

‘Wie wilt u dat ik vrijlaat, Jezus Barabbas of Jezus die de messias wordt genoemd?’

Hij wist namelijk dat ze hem uit afgunst hadden uitgeleverd. Terwijl hij op de rechterstoel zat, werd hem een boodschap van zijn vrouw gebracht:

‘Laat je niet in met die rechtvaardige! Om hem heb ik namelijk vannacht in een droom veel moeten doorstaan.’

Ondertussen haalden de hogepriesters en de oudsten het volk over: ze moesten om Barabbas vragen, en Jezus laten doden. Weer nam de prefect het woord en hij vroeg opnieuw:

‘Wie van de twee wilt u dat ik vrijlaat?’

Ze riepen:

‘Barabbas!’

Pilatus vroeg hun:

‘Wat moet ik dan doen met Jezus die de messias wordt genoemd?’

Allen antwoordden:

‘Aan het kruis met hem!’

46 koraal

**Wie wunderbarlich ist doch diese Strafe!
Der gute Hirte leidet für die Schafe,
die Schuld bezahlt der Herre, der Gerechte,
für seine Knechte.**

47 Evangelist

Der Landpfleger sagte:

Pilatus

Was hat er denn Übels getan?

48 recitatief – sopraan (i)

Er hat uns allen wohlgetan,
den Blinden gab er das Gesicht,
die Lahmen macht er gehend,
er sagt uns seines Vaters Wort,
er trieb die Teufel fort,
Betrübte hat er aufgerichtet',
er nahm die Sünder auf und an.
Sonst hat mein Jesus nichts getan.

49 aria – sopraan, traverso, 2 hobo da caccia's (i)

Aus Liebe,
aus Liebe will mein Heiland sterben,
von einer Sünde weiß er nichts.
Daß das ewige Verderben
und die Strafe des Gerichts
nicht auf meiner Seele bliebe.

50a Evangelist

Sie schrieten aber noch mehr und sprachen:

50b koor (i, ii)

Laß ihn kreuzigen!

50c Evangelist

Da aber Pilatus sahe, daß er nichts schaffete,
sondern daß ein viel großer Getümmel ward,
nahm er Wasser und wusch die Hände vor
dem Volk und sprach:

Pilatus

Ich bin unschuldig an dem Blut dieses
Gerechten, sehet ihr zu.

Evangelist

Da antwortete das ganze Volk und sprach:

50d koor (i, ii)

Sein Blut komme über uns und unsre
Kinder.

Hoe vreemd, dat voor de schapen zijner
weide de herder zelf ter slachtbank zich liet
leiden, de heer zich voor de schulden zijner
knechten aan 't kruis liet hechten.

Hij vroeg:

‘Wat heeft hij dan misdaan?’

Hij was ons aller welzijn toegedaan,
blinden – zij kunnen weer zien,
lammen – zij lopen weer,
Hij was sprekend zijns Vaders Woord,
duivels dreef Hij uit,
bedroefden gaf Hij nieuwe moed,
bekommerd nam Hij zondaars aan.
Anders heeft mijn Jezus niet gedaan.

Uit liefde,
uit liefde wil mijn Heiland sterven,
Hij weet niets van enige zonden.
En zo zal de ondergang voor eeuwig
en de straf van het gericht
mij niet toegerekend worden.

Maar ze schreeuwden alleen maar harder:

‘Aan het kruis met hem!’

Toen Pilatus inzag dat zijn tussenkomst nergens
toe leidde, dat het er integendeel naar
uitzag dat men in opstand zou komen, liet hij
water brengen, waste ten overstaan van de
menigte zijn handen en zei:

‘Ik ben onschuldig aan de dood van deze
man. Zie het zelf maar op te lossen.’

En heel het volk antwoordde:

‘Laat zijn bloed óns dan maar worden
aangerekend, en onze kinderen!’

50e Evangelist

Da gab er ihnen Barrabam los; aber Jesum ließ er geißeln und überantwortete ihn, daß er gekreuziget würde.

51 recitatief – alt (ii)

Erbarm es Gott!
Hier steht der Heiland angebunden.
O Geißelung, o Schläg, o Wunden!
Ihr Henker, haltet ein!
Erweichet euch
der Seelen Schmerz,
der Anblick solches Jammers nicht?
Ach ja! ihr habt ein Herz,
das muß der Martersäule gleich
und noch viel härter sein.
Erbarmt euch, haltet ein!

52 aria – alt (ii)

Können Tränen meiner Wangen
nichts erlangen,
o, so nehmt mein Herz hinein!
Aber laßt es bei den Fluten,
wenn die Wunden milde bluten,
auch die Opferschale sein!

53a Evangelist

Da nahmen die Kriegsknechte des
Landpflegers Jesum zu sich in das Richthaus
und sammelten über ihn die ganze Schar
und zogen ihn aus und legten ihm einen
Purpurmantel an und flochten eine dornene
Krone und setzten sie auf sein Haupt und ein
Rohr in seine rechte Hand und beugten die
Knie vor ihm und spotteten ihn und
sprachen:

53b koor (i, ii)

Gegrüßet seist du, Jüdenkönig!

Evangelist

Und speieten ihn an und nahmen das Rohr
und schlugen damit sein Haupt.

Daarop liet Pilatus Barabbas vrij, maar Jezus leverde hij uit om gekruisigd te worden, nadat hij hem eerst nog had laten geselen.

Erbarming, God!
Hier staat de Heiland vastgebonden.
O geseling, o zweeps slag, o wonden!
Jullie beulen, houdt op!
Vermag de aanblik van dit lijden,
van die ontstellende ellende
jullie dan niet te vermurwen?
Ach ja! jullie harten
zijn als marterpalen
en zullen nog veel harder zijn.
Erbarming, houdt op!

Als de tranen van mijn wangen
niets vermogen,
o, neem dan mijn hart!
Mag het dan voor de stromen
wanneer de wonden mild en teder bloeden,
ook mijn schaal van offerande zijn.

De soldaten van de prefect namen Jezus mee naar het pretorium en verzamelden de hele cohort om hem heen. Ze kleedden hem uit en deden hem een scharlakenrode mantel om, ze vlochten een kroon van doorntakken en zetten die op zijn hoofd. Ze gaven hem een rietstok in zijn rechterhand en vielen voor hem op de knieën. Spottend zeiden ze:

‘Gegroet, koning van de Joden,’

En ze spuwden op hem, pakten hem de rietstok weer af en sloegen hem tegen het hoofd.

54 koraal

O Haupt voll Blut und Wunden,
voll Schmerz und voller Hohn,
o Haupt, zu Spott gebunden
mit einer Dornenkron,
o Haupt, sonst schön gezieret
mit höchster Ehr und Zier,
jetzt aber hoch schimpfieret,
gegrüßet seist du mir!

Du edles Angesichte,
dafür sonst schrickt und scheu
das große Weltgerichte,
wie bist du so bespeit;
wie bist du so erbleichet!
wer hat dein Augenlicht,
dem sonst kein Licht nicht gleichet,
so schändlich zugericht?

55 Evangelist

Und da sie ihn verspottet hatten, zogen sie ihm den Mantel aus und zogen ihm seine Kleider an und führten ihn hin, daß sie ihn kruisigten. Und indem sie hinausgingen, funden sie einen Menschen von Kyrene mit Namen Simon; den zwongen sie, daß er ihm sein Kreuz trug.

56 recitatief – bas (i)

Ja freilich will in uns das Fleisch und Blut
zum Kreuz gezwungen sein;
Je mehr es unsrer Seele gut,
je herber geht es ein.

57 aria – bas, viola da gamba (i)

Komm, süßes Kreuz, so will ich sagen,
mein Jesu, gib es immer her!
Wird mir mein Leiden einst zu schwer,
so hilfst du mir es selber dragen.

O hoofd vol bloed en wonden,
bedekt met smaad en hoon,
o hoofd zo wreed geschonden,
uw kroon een doornenkroon,
o hoofd eens schoon en heerlijk
en stralend als de dag,
hoe lijdt gij nu zo deerlijk!
Ik groet U vol ontzag.

O hoofd zo hoog verheven,
o goddelijk gelaat,
waar werelden voor beven,
hoe bitter is uw smaad!
Gij, eens in 't licht gedragen,
door engelen omstuwd,
wie heeft U zo geslagen
gelasterd en gespuwd?

Nadat ze hem zo hadden bespot, trokken ze hem de mantel uit, deden hem zijn kleren weer aan en leidden hem weg om hem te kruisigen. Bij het verlaten van het pretorium troffen ze een man uit Cyrene die Simon heette, en hem dwongen ze het kruis te dragen.

Ja zeker ook in ons wil vlees en bloed
tot kruisdragen gedwongen worden;
hoe harder de last van 't kruis
des te heilzamer de zegen voor de ziel.

Kom, o edel kruis, dat wil ik vragen,
mijn Jezus, geef het mij voor immer!
Wordt eens mijn lijden mij te zwaar,
sta mij dan bij het zelf te dragen.

58a Evangelist

Und da sie an die Stätte kamen mit Namen Golgatha, das ist verdeutschet Schädelstätt, gaben sie ihm Essig zu trinken mit Gallen vermischet; und da er's schmeckte, wollte er's nicht trinken. Da sie ihn aber gekreuziget hatten, teilten sie seine Kleider und warfen das Los darum, auf daß erfüllet würde, das gesagt ist durch den Propheten: 'Sie haben meine Kleider unter sich geteilet, und über mein Gewand haben sie das Los geworfen.' Und sie saßen allda und hüteten sein. Und oben zu seinen Häupten hefteten sie die Ursach seines Todes beschrieben, nämlich: 'Dies ist Jesus, der Jüden König.' Und da wurden zween Mörder mit ihm gekreuziget, einer zur Rechten und einer zur Linken. Die aber vorübergingen, lästerten ihn und schüttelten ihre Köpfe und sprachen:

58b koor (i, ii)

Der du den Tempel Gottes zerbrichst und bauest ihn in dreien Tagen, hilf dir selber! Bist du Gottes Sohn, so steig herab vom Kreuz!

59c Evangelist

Desgleichen auch die Hohenpriester spotteten sein samt den Schriftgelehrten und Ältesten und sprachen:

59d koor (i, ii)

Andern hat er geholfen und kann sich selber nicht helfen. Ist er der König Israel, so steige er nun vom Kreuz, so wollen wir ihm glauben. Er hat Gott vertrauet, der erlöse ihn nun, lüset's ihn; denn er hat gesagt: Ich bin Gottes Sohn.

59e Evangelist

Desgleichen schmäheten ihn auch die Mörder, die mit ihm gekreuziget waren.

59 recitatief – alt (i)

Ach Golgatha, unselges Golgatha! Der Herr der Herrlichkeit muß schimpflich hier verderben, der Segen und das Heil der Welt wird als ein Fluch ans Kreuz gestellt. Der Schöpfer Himmels und der Erden soll Erd und Luft entzogen werden. Die Unschuld muß hier schuldig sterben, das gehet meiner Seele nah; Ach Golgatha, unselges Golgatha!

Zo kwamen ze bij de plek die Golgota genoemd wordt, wat 'schedelplaats' betekent. Ze gaven Jezus met gal vermengde wijn, maar toen hij die geproefd had, weigerde hij ervan te drinken. Nadat ze hem gekruisigd hadden, verdeelden ze zijn kleren onder elkaar door erom te dobbelen. Zo ging in vervulling wat de Schrift zegt: 'Ze verdeelden mijn kleren onder elkaar en wierpen het lot om mijn mantel.' En ze bleven daar zitten om hem te bewaken. Boven zijn hoofd bevestigden ze de aanklacht, die luidde: 'Dit is Jezus, de koning van de Joden'. Daarna werden er naast hem twee misdadigers gekruisigd, de een rechts van hem, de ander links. De voorbijgangers keken hoofdschuddend toe en dreven de spot met hem:

Jij was toch de man die de tempel kon afbreken en in drie dagen weer opbouwen? Als je de Zoon van God bent, red jezelf dan maar en kom van dat kruis af!

Ook de hogepriesters, de schriftgeleerden en de oudsten maakten zulke spottende opmerkingen:

'Anderen heeft hij gered, maar zichzelf redden kan hij niet. Hij is toch koning van Israël, laat hij dan nu van het kruis afkomen, dan zullen we in hem geloven. Hij heeft zijn vertrouwen in God gesteld, laat die hem nu dan redden, als hij hem tenminste goedgezind is. Hij heeft immers gezegd: 'Ik ben de Zoon van God.''

Precies zo beschimpten hem de misdadigers die samen met hem gekruisigd waren.

Ach, Golgatha, onzalig Golgatha! De heer der heerlijkheid moet hier onterd ten onder gaan, 's werelds heil en zegen wordt als een vloek aan het kruis gehecht. De schepper van hemel en van aarde wordt aarde en hemelen ontnomen. Onschuld moet hier schuldig sterven, dat raakt mijn ziel oneindig diep. Ach, Golgatha, onzalig Golgatha!

60 aria – alt, 2 hobo da caccia's (i) en koor (ii)

Sehet, Jesus hat die Hand,
uns zu fassen, ausgespannt,
Kommt! –
Wohin? –
in Jesu Armen
sucht Erlösung, nehmt Erbarmen,
Suchet! –
Wo? –
in Jesu Armen.
Lebet, sterbet, ruhet hier,
ihr verlass'nen Küchlein ihr,
Bleibet –
Wo? –
in Jesu Armen.

61a Evangelist

Und von der sechsten Stunde an war eine
Finsternis über das ganze Land bis zu der
neunten Stunde. Und um die neunte Stunde
schrie Jesus laut und sprach:

Jezus

Eli, Eli, lama asabthani?

Evangelist

Das ist: Mein Gott, mein Gott,
warum hast du mich verlassen?
Etliche aber, die da stunden, da sie das
höreten, sprachen sie:

61b koor (i)

Der ruft dem Elias!

61c Evangelist

Und bald lief einer unter ihnen, nahm einen
Schwamm und füllte ihn mit Essig und
steckte ihn auf ein Rohr und tränkete ihn.
Die andern aber sprachen:

61d koor (ii)

Halt! laß sehen, ob Elias komme
und ihm helfe?

61e Evangelist

Aber Jesus schrie abermal laut und
verschied.

62 koraal

Wenn ich einmal soll scheiden,
so scheide nicht von mir,
wenn ich den Tod soll leiden,
so tritt du denn herfür!
Wenn mir am allerbängsten
wird um das Herze sein,
so reiße mich aus den Ängsten
kraft deiner Angst und Pein!

Zie, Jezus heeft zijn handen
naar ons uitgestrekt,
Komt!

Waarheen?

in Jezus' armen
zoekt verlossing, vindt erbarmen,
Zoekt!

Waar?

in Jezus' armen.
Leven, sterven, hier is rust,
verweesde kuikentjes, blijf maar hier.
Blijf

Waar?

in Jezus' armen.

Rond het middaguur viel er duisternis over
het hele land, die drie uur aanhield. Aan het
einde daarvan, in het negende uur, gaf Jezus
een schreeuw en riep luid:

'Eli, Eli, lema sabachtani?'

Dat wil zeggen: 'Mijn God, mijn God,
waarom hebt u mij verlaten?'
Toen de omstanders dat hoorden,
zeiden enkelen van hen:

'Hij roept om Elia!'

Meteen kwam er uit hun midden iemand
toegesnelde die een spons pakte en in zure
wijn doopte. Hij stak de spons op een stok
en probeerde hem te laten drinken.
De anderen zeiden:

'Niet doen, laten we eens kijken of Elia hem
komt redden.'

Nog eens schreeuwde Jezus het uit, toen gaf
hij de geest.

Wanneer ik eens moet heengaan
ga Gij niet van mij heen,
laat mij dan niet alleen gaan
niet in de dood alleen.
Wees in mijn laatste lijden,
mijn doodsangst, mij nabij.
O God, sta mij terzijde,
die lijdt en sterft voor mij.

63a Evangelist

Und siehe da, der Vorhang im Tempel zerriß in zwei Stück von oben an bis unten aus. Und die Felsen zerrissen, und die Erde erbebete, und die Gräber täten sich auf, und stunden auf viel Leiber der Heiligen, die da schiefen, und gingen aus den Gräbern nach seiner Auferstehung und kamen in die heilige Stadt und erschienen vielen. Aber der Hauptmann und die bei ihm waren und bewahrenen Jesum, da sie sahen das Erdbeben und was da geschah, erschranken sie sehr und sprachen:

63b koor (i, ii)

Wahrlich, dieser ist Gottes Sohn gewesen.

63c Evangelist

Und es waren viel Weiber da, die von ferne zusahen, die da waren nachgefolget aus Galiläa und hatten ihm gedienet, unter welchen war Maria Magdalena und Maria, die Mutter Jacobi und Joses, und die Mutter der Kinder Zebedäi. Am Abend aber kam ein reicher Mann von Arimathia, der hieß Joseph, welcher auch ein Jünger Jesu war, der ging zu Pilato und bat ihn um den Leichnam Jesu. Da befahl Pilatus, man sollte ihm ihn geben.

64 recitatief – bas (i)

Am Abend, da es kühle war, ward Adams Fallen offenbar; Am Abend drücket ihn der Heiland nieder. Am Abend kam die Taube wieder und trug ein Ölblatt in dem Munde. O schöne Zeit! O Abendstunde! Der Friedensschluß ist nun mit Gott gemacht, denn Jesus hat sein Kreuz vollbracht. Sein Leichnam kömmt zur Ruh, ach! liebe Seele, bitte du, geh, lasse dir den toten Jesum schenken, o heilsames, o köstlichs Angedenken!

Op dat moment scheurde in de tempel het voorhangsel van boven tot onder in tweeën, en de aarde beefde en de rotsen spleten. De graven werden geopend en de lichamen van veel gestorven heiligen werden tot leven gewekt; na Jezus' opstanding kwamen ze uit de graven, gingen de heilige stad binnen en maakten zich bekend aan een groot aantal mensen. Toen de centurio en degenen die met hem Jezus bewaakten de aardbeving voelden en merkten wat er gebeurde, werden ze door een hevige angst overvallen en zeiden:

‘Hij was werkelijk Gods Zoon.’

Vele vrouwen, die Jezus vanuit Galilea gevolgd waren om voor hem te zorgen, stonden van een afstand toe te kijken. Onder hen bevonden zich Maria uit Magdala, Maria de moeder van Jakobus en Josef, en de moeder van de zonen van Zebedeüs. Toen de avond gevallen was, arriveerde er een rijke man die uit Arimatea afkomstig was. Hij heette Josef en was ook een leerling van Jezus geworden. Hij meldde zich bij Pilatus en vroeg hem om het lichaam van Jezus. Hierop gaf Pilatus bevel het aan hem af te staan.

In de koelte van de avondwind kwam Adams val aan 't licht. In de avond maakt de Heiland deze ongedaan. In de avond kwam de duif weerom met in zijn snavel een olijvenblad. O tijd zo schoon! O avonduur! De vrede met God is nu hersteld, want Jezus heeft zijn kruis volbracht. Zijn lichaam komt tot rust, ach, mijn ziel, kom! ga, ontvang de dode Jezus ten geschenke, o heilzame, o kostbare gedachtenis!

65 aria – bas (i)

Mache dich, mein Herze, rein,
ich will Jesum selbst begraben.
Denn er soll nunmehr in mir
für und für
seine süße Ruhe haben.
Welt, geh aus, laß Jesum ein!

66a Evangelist

Und Joseph nahm den Leib und wickelte ihn
in ein rein Leinwand und legte ihn in sein
eigen neu Grab, welches er hatte lassen in
einen Fels hauen, und wälzete einen großen
Stein vor die Tür des Grabes und ging davon.
Es war aber allda Maria Magdalena und die
andere Maria, die satzten sich gegen das
Grab. Des andern Tages, der da folget nach
dem Rüsttage, kamen die Hohenpriester und
Pharisäer sämtlich zu Pilato und sprachen:

66b koor (i, ii)

**Herr, wir haben gedacht, daß dieser Verführer
sprach, da er noch lebete: Ich will nach dreien
Tagen wieder auferstehen. Darum befiehl,
daß man das Grab verwahre bis an den dritten
Tag, auf daß nicht seine Jünger kommen
und stehlen ihn und sagen zu dem Volk: Er ist
auferstanden von den Toten, und werde der
letzte Betrug ärger denn der erste!**

66c Evangelist

Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus

Da habt ihr die Hüter; gehet hin und
verwahret's,
wie ihr's wisset!

Evangelist

Sie gingen hin und verwahreten das Grab mit
Hütern und versiegelten den Stein.

Mijn hart, reinig u,
in mij zal Jezus zijn begraven.
Want van nu af aan
zal Hij bij mij voor eeuwig
en in vrede rusten.
Wereld, ga uit van mij, laat Jezus binnen!

Josef nam het lichaam mee, wikkelde het in
zuiver linnen en legde het in het nieuwe rotsgraf
dat hij voor zichzelf had laten uithouwen.
Toen rolde hij een grote steen voor de ingang
van het graf en vertrok. Maria uit Magdala
en de andere Maria bleven achter, ze waren
tegenover het graf gaan zitten. De volgende
dag, dus na de voorbereidingsdag, gingen
de hogepriesters en de Farizeeën samen
naar Pilatus. Ze zeiden tegen hem:

‘Heer, het schoot ons te binnen dat die
bedrieger, toen hij nog leefde, gezegd heeft:
‘Na drie dagen zal ik uit de dood opstaan.’
Geef u alstublieft bevel om het graf tot de
derde dag te bewaken, anders komen zijn
leerlingen hem heimelijk weghalen en zullen
ze tegen het volk zeggen: ‘Hij is opgestaan
uit de dood,’ en die laatste leugen zal nog
erger zijn dan de eerste.’

Pilatus antwoordde:

‘U kunt bewaking krijgen. Ga nu en regel
het zo goed als u kunt.’

Ze gingen erheen en beveiligden het graf door
het te verzegelen en er bewakers voor
te zetten.

67 recitatief – sopraan, alt, tenor, bas (i) en koor (ii)

Nun ist der Herr zur Ruh gebracht.
Mein Jesu, gute Nacht!
Die Müh ist aus, die unsre Sünden ihm
gemacht.
Mein Jesu, gute Nacht!
O selige Gebeine, seht, wie ich euch mit
Buß und Reu beweine, daß euch mein Fall
in solche Not gebracht!
Mein Jesu, gute Nacht!
Habt lebenslang vor euer Leiden tausend
Dank, daß ihr mein Seelenheil so wert
geacht'.
Mein Jesu, gute Nacht!

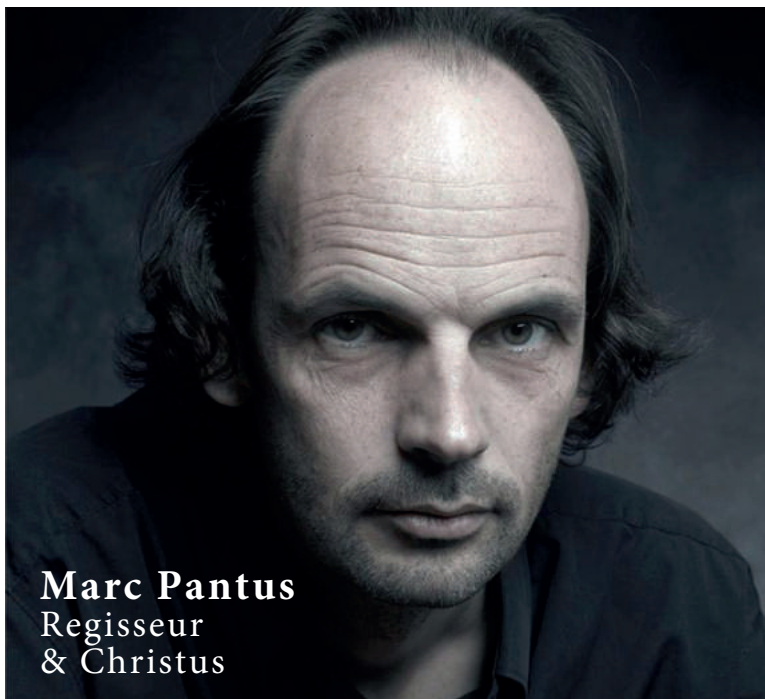
Nu is de Heer tot rust gebracht.
Mijn Jezus, goede nacht!
Voorbij is het lijden door onze zonden
Hem aangedaan.
Mijn Jezus, goede nacht!
O edel lichaam, zie mijn tranen, teken van
boete en berouw, dat mijn val in zulk groot
lijden U heeft gebracht!
Mijn Jezus, goede nacht!
Mijn leven lang zij U mijn dank duizendvoud,
dat gij mijn leven van zulk een waarde hebt
geacht.
Mijn Jezus, goede nacht!

68 koor (i, ii)

Wir setzen uns mit Tränen nieder
und rufen dir im Grabe zu:
Ruhe sanfte, sanfte ruh!
Ruht, ihr ausgesognen Glieder!
Ruhet sanfte, ruhet wohl!
Euer Grab und Leichenstein
soll dem ängstlichen Gewissen
ein bequemes Ruhekissen
und der Seelen Ruhstatt sein.
Höchst vergnügt schlummern da
die Augen ein.

Treurend zitten wij terneer geslagen
en wenden ons tot U in 't graf:
rust nu zacht, rust in vrede!
Rust, moegestreden leden!
Rust nu zacht, rust in vrede!
Uw graf en steen
zullen voor 't angstige geweten
een veilige rustplaats heten
waar de ziel geborgen is.
Geheel in vrede zullen wij daar sterven.

HOOFDROLSPELERS

Marc Pantus
Regisseur
& Christus

Bas-bariton Marc Pantus is een vocale en theatrale topcast voor de rol van Jezus in de Matthäus Passion. Zijn prestaties in alle grote Bachoratoria krijgen lovende recensies. Daarnaast voelt Marc zich zeer thuis in de wereld van opera en muziektheater. Hij studeerde aan de conservatoria van Utrecht en Den Haag bij Udo Reinemann en Meinard Kraak, en aan het Steans Institute for Young Artists in Chicago, waar hij les had van onder andere Thomas Allen, Christa Ludwig, Barbara Bonney, Elisabeth Söderström en Roger Vignoles. Margreet Honig staat hem tegenwoordig bij in zijn vocale ontwikkeling.

Hij trad op met onder andere het Koninklijk Concertgebouworkest, het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Residentie Orkest, Het Nederlands Kamerorkest, het ASKO/Schoenberg Ensemble, het Noord-Nederlands Orkest, de Nederlandse Bachvereniging, The Royal Philharmonic Orchestra en de Bochumer Symphoniker, onder leiding van dirigenten als Ed Spanjaard, Kenneth Montgomery, Reinbert de Leeuw, Paul McCreesh en Jos van Veldhoven. Als operazanger was Marc actief in uiteenlopende rollen, van Telemanns Pimpinone bij het Combattimento Consort tot de familie-opera Reimsreisje bij De Nationale Opera. Marc werkte mee aan verschillende CD-opnamen, waaronder die van de populaire Nederlandse hertaling van de Matthäus Passion door Jan Rot. In 2013 verscheen zijn eerste solo-CD, gewijd aan werk van Nederlandse componisten op teksten van Heinrich Heine.

Ook als regisseur en vormgever is Marc actief. Voor Stichting de Dorpsbruiloft en Cappella Amsterdam maakte hij Svadebka! met op het programma Les Noces en Histoire du Soldat van Strawinsky. Met zijn eigen operagezelschap i piccoli holandesesi bracht Marc een serie zeer succesvolle komische barokopera's ten gehore, zoals Terremoto, Farfalletta e Lirone van Francesco Conti, en maakte hij twee opera's rond de figuur van Don Quichot. Voor de Magische Muziekfabriek met de Radio Kamer Philharmonie zong en regisseerde hij de opera El Retablo de Maese Pedro van Manuel de Falla. Voor het herenensemble Frommermann maakte hij de in de pers geroemde ode aan Schubert, FrommerFranz. Ook voor Wishful Singing en het Coco Collectief verzorgde hij de regie en vormgeving van verschillende producties. Marc Pantus werkte als regisseur samen met het Luthers Bachensemble in een encensering van de wereldlijke cantaten van Johann Sebastian Bach en was in 2016 zowel de regisseur als de vertolker van de Christuspartij van de scenische opvoering van de Matthäus Passion bij dit ensemble. Zijn regie van Bach's Koffiecantate is door de Nederlandse Bachvereniging uitgevoerd en op video te zien op hun videokanaal 'All of Bach'.

Nils Giebelhausen

Evangelist (18, 19 en 20 maart)

Nils Giebelhausen studeerde zang bij Ulrike Meyer-Krahmer (Münster), Hanno Blaschke (München), Anna Maria Castiglioni (Milaan) en Wilfried Jochens (Hamburg). Masterclasses bij Barbara Schlick en Peter Kooij vulden zijn opleiding aan.

Al op twintigjarige leeftijd was hij prijswinnaar bij het zangconcours van de 'Deutsche Tonkünstlerverband'.

In 1998 maakte hij zijn operadebuut in Rimini in A. Draghi's barokopera *La pazienza di Socrate con due mogli*, gedirigeerd door Alan Curtis. In het voorjaar van 2000 nam hij deel aan C. Monteverdi's *Orfeo* als Pastore bij de Bayerische Staatsoper in München. In 2004 zong hij Blifil in F.-A. Philidor's opera *Tom Jones* op het oude muziekfestival in Bamberg. Ook is hij in heel Duitsland te horen als oratorium tenor, met een bijzondere interesse voor Bachs oratoria en passies.

Concertreizen brachten hem ook naar Italië, Groot-Brittannië, Frankrijk, Spanje, Denemarken, België, Oostenrijk, Nederland, Hongarije, Canada en Japan.

Op het gebied van oude muziek zingt hij regelmatig in muziekensembles zoals het Balthasar Neumann Choir, Trinity Baroque, Himlische Cantorey, het Johann Rosenmüller Ensemble, Chapelle Rhenane en het Orlando di Lasso Ensemble, en werkt samen met dirigenten als Thomas Hengelbrock, Frieder Bernius en Peter Neumann, die hem al voor tal van radio- en cd-opnames hebben uitgenodigd. In seizoen 2019/20 begon een samenwerking met Ton Koopman, met wie hij Bachs Kerstoratorium in Linz en in het Wiener Konzerthaus uitvoerde. In december 2020 zong hij het onder leiding van Koopman op het Grafenegg Festival met het Tonkünstler-Orkest. In 2021 volgden uitvoeringen van Bachs Matthäus-Passion (aria's) met Koopmans Amsterdam Baroque Orchestra & Choir in Utrecht en op het Bach Festival in Leipzig.

Benedict Hymas

Evangelist (25, 26 en 27 maart)

Na een studie muziekwetenschap aan het King's College in Londen studeerde Benedict Hymas af in 2008 en zong hij met een aantal zeer vooraanstaande ensembles in Groot-Brittannië, zoals Stile Antico, het Gabrieli Consort, het Monteverdi Choir, Tenebrae en de Tallis Scholars. Daarna behaalde hij een master aan het Royal College of Music. Als concertsolist heeft hij intussen een grote ervaring met de partij van de evangelist in de Bach-passies. Hij heeft ook opgetreden als solist met John Eliot Gardener, Paul McCreech, Stephen Layton en Eric Whitacre. Andere recente optredens waren een uitgebreide tour door de Verenigde Staten en Europa met Philippe Herreweghe en de solisten van Collegium Vocale Gent, en operarollen in 'Acis en Galatea' van Händel en Purcells 'Dido en Aeneas' in België en Nederland.

Cressida Sharp

Sopraan 1 (19, 20, 25, 26 en 27 maart)

Geboren in Engeland, studeerde Cressida tijdens haar tienerjaren aan de Junior Royal Academy of Music en ging daarna klassieke talen in Cambridge studeren, waar zij ook choral scholar was. Ze begon haar solocarrière toen ze nog student was, zong haar eerste Mattheus Passion, Johannes Passion en Messiah en kort na haar afstuderen zong ze de titelrol van Massenet's 'Manon'. Ze ontwikkelde ook een liefde voor moderne klassieke componisten, wat tot op de dag van vandaag voortduurt.

Als huidige lid van het Monteverdi Choir, Vox Luminis, EXAUDI, Cappella Amsterdam, La Cetra en de Zürcher Sing-Akademie, combineert ze ensemble-zang projecten met haar werk als solist. Ze had het grote privilege om te werken met dirigenten als Sir Andrew Davis, Trevor Pinnock, Paavo Järvi, Ton Koopman, Kent Nagano en wijlen Sir David Willcocks en Bernard Haitink.

Ze maakte recent tournees naar Nieuw Zeeland, Israël, Hongarije, Argentinië, Roemenië, Taiwan en Zuid Korea.

Agnes van Laar Sopraan 2 (sopraan 1 & 2 op 18 maart)

De jonge sopraan Agnes van Laar treedt al sinds de beginjaren van haar studie veelvuldig op als vocaal solist. Zo was Agnes onlangs live vanuit het Muziekgebouw aan 't IJ te horen op NPO Radio 4 (werken van Monteverdi en Gesualdo) o.l.v. Klaas Stok. Ook soleerde Agnes met Het Gelders Orkest o.l.v. Joop Schets (Mendelssohn-Elias), met Consensus Vocalis en het Parnassus Ensemble o.l.v. Klaas Stok (o.a. Bach-Magnificat) met het Noord Nederlands Orkest o.l.v. Geert-Jan van Beijeren Bergen en Henegouwen (Bach-Magnificat), met Florilegium Musicum (Bach-Oster Oratorium), met The Northern Consort (o.a. Bach- Gloria in excelsis Deo) en het Luthers Bach Ensemble (o.a. Bach- Matthäus Passion). Ook werd Agnes in 2017 door sopraan Johanette Zomer en dirigent Béni Csillag uit een groot aantal sopranen geselecteerd voor de Matthäus Passion (i.s.m. het Orkest van het Oosten en o.l.v. Béni Csillag).

Op het Grachtenfestival in Amsterdam, in een voorstelling met hoogtepunten uit de operageschiedenis, nam Agnes de rol van de Gravin (Mozart, Le Nozze) en van Frau Reich (Nicolai, Falstaff) op zich.

Het repertoire waarvoor Agnes gevraagd wordt, breidt zich ook uit naar werken van latere componisten als Rossini en Puccini. Als koorzanger zong Agnes bij Bach Collegium Japan o.l.v. Masaaki Suzuki en tourde zij mee met de gehele Europa tour 2018. Agnes startte haar vocale ontwikkeling bij Karin van der Poel aan het Utrechts Conservatorium. Zij vervolgde haar studie bij Hanneke de Wit aan het Prins Claus Conservatorium. Na het behalen van haar Bachelor Klassiek Zang, zette Agnes haar studie voort bij Sasja Hunnengo aan het Conservatorium van Amsterdam. Op dit moment volgt Agnes de Master oude muziek zang aan het Conservatorium van Amsterdam bij Xenia Meijer én aan het Koninklijk Conservatorium in den Haag bij Rita Dams, Peter Kooij, Pascal Bertin en Francesca Aspromonte.

Agnes ontving masterclasses van o.a. Margreet Honig, Ira Siff, Charlotte Margiono, Nico van der Meel, Ann Murray en Paul Triepels (ademcoach). Op het gebied van opera werd zij gecoacht door Floris Visser, Elsina Jansen en David Prins.

David van Laar

Altus 1

Tijdens zijn studie orgel bij Theo Jellema ontdekte de jonge David van Laar zijn altstem en zijn liefde voor zingen. Kort daarop startte hij in 2013 zijn studie zang bij Hanneke de Wit aan het Prins Claus Conservatorium in Groningen, waar hij in 2017 zijn studie afrondde. Tijdens zijn studie volgde David ook lessen bij Maarten Engeltjes en bij Michael Chance aan het Koninklijk Conservatorium in den Haag, waarvoor hem door het Prins Claus Conservatorium een beurs werd toegekend. Masterclasses ontving hij van onder anderen Nico van der Meel, Marcel Boone, Paul Triepels en Elsina Jansen.

In december 2016 was David altsolist bij het live uitgezonden NPO Radio 4 Kerstconcert onder leiding van Klaas Stok, met het Radio Filharmonisch Orkest en Consensus Vocalis.

Als vocaal solist heeft David opgetreden met ensembles en orkesten als het Radio Filharmonisch Orkest, het Orkest van het Oosten, Eik en Linde, The Northern Consort en het Luthers Bach Ensemble. Zo was hij onder meer te horen in de Matthäus- en Johannes Passion, het Weihnachtsoratorium, het Magnificat en vele cantates van Bach, en Vivaldi's Stabat Mater, Gloria, Dixit Dominus en Magnificat. Als organist is hij verbonden aan de Sint Jozefkathedraal in Groningen en speelt hij regelmatig continuo in orkesten zoals Concerto d'Amsterdam.

Tobias Segura Peralta

Altus 2

Tobias begon zijn muzikale vorming als jongenssopraan op de Kathedrale Koorschool Utrecht. Hij vervolgde zijn studie op het Utrechts Conservatorium, waar hij in 2017 cum laude afstudeerde bij Jon Thorsteinsson. Vandaag de dag wordt Tobias gecoacht door Alex Potter en Xenia Meijer. Afgelopen jaren soleerde hij onder andere in: Saul van G.F. Händel, the Chichester Psalms van L. Bernstein, de Johannes- en Matthäus-Passion van Bach en zijn Hohe Messe. Ook zong hij de rol van derde knabe in een productie van Die Zauberflöte (W.A. Mozart) bij Opera Zuid. Naast zijn solistische werk heeft Tobias veel ervaring als ensemblezanger. Hij is als freelancer verbonden aan het Nederlands Kamerkoor, het koor van De Nationale Opera, De Nederlandse Bachvereniging, Cappella Amsterdam, The Sixteen, Consensus Vocalis, Le Nuove Musiche en Hieronymus Ensemble. Tobias is tevens werkzaam als dirigent en vocal coach.

William Knight

Tenor

William Knight begon zijn carrière als koorknaap van Saint Paul's Cathedral in Londen. Hij studeerde muziek aan de University of York, waar hij tenorzanger was bij de kathedraal van York. Op dit moment woont hij in Nederland en treedt hij op als solist en ensemble zanger. Vanaf 2015 is hij kernlid van het Nederlands Kamerkoor.

Als solist werkt hij regelmatig met Collegium Vocale Gent van Philippe Herreweghe (Monteverdi's *Vespers* – Europese en Russische tour en CD opname, Amsterdam Baroque gedirigeerd door Ton Koopman (Bach cantates), het Nederlands Kamerkoor gedirigeerd door Richard Egarr (Händel's *Israel in Egypt*), Brabant Koor (Carl Orff's *Carmina Burana*), Gli Angeli gedirigeerd door Stephan Macleod (Josquin's *Missa malheur me bat*), Capilla Cayrasco gedirigeerd door Eligio Luis Quinteiro (CD - Sacred Music van Ockeghem & Josquin), en het Nieuw Bach Ensemble gedirigeerd door Krijn Koetsveld (Evangelist en arias in Bach's *Johannes Passion*).

Naast zijn werk als solist heeft hij met de beste ensembles in Europa gezongen zoals het Nederlands Kamerkoor, Cappella Amsterdam, The Sixteen, het Huelgas Ensemble, Egidius Kwartet and het Gabrieli Consort. Hij is mede-oprichter van Het Windsor Consort, een vocaal ensemble voor oude muziek dat zijn basis heeft in Nederland.

William Knight heeft gezongen in veel hoog aangeschreven concerthuizen in de wereld, zoals het Concertgebouw in Amsterdam, Tchaikovsky Concert Hall in Moskou, het Mariinsky Theater in St. Petersburg, en Palau la Música Catalana in Barcelona.

In voorbereiding zijn solo-optredens in een nieuwe productie over Transgender met het Nederlands Kamerkoor onder leiding van Peter Dijkstra, Britten Serenade voor Tenor en Hoorn met het Symfonieorkest Nijmegen, onder leiding van Stef Collignon, en een nieuwe productie van 16e/17e eeuwse muziek voor de Nederlandse Bachvereniging, gedirigeerd door Jos van Veldhoven.

Matthew Baker

Bas

Matthew Baker, geboren in Sydney Australië, studeerde Mediëvistiek aan de Universiteit van Sydney. Sinds 2000 is Nederland zijn thuis. In 2005 behaalde hij zijn Masters diploma Barokzang aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en heeft zich gespecialiseerd in de uitvoeringspraktijk van barokmuziek. In 2006 won Matthew de eerste prijs voor zijn bas aria's in Handels Messiah, tijdens het concours van de *Fondazione Seghizzi* in Italië.

Regelmatig treedt Matthew op in oratoria in de Benelux en Frankrijk, en is ook als solist of ensemble-zanger te horen op diverse oude muziek festivals door heel Europa. Afgelopen jaar heeft hij een programma van 17e eeuwse Latijnse solo-motetten uitgevoerd op het festival van Radovljica in Slovenië. Daarnaast is hij te horen in diverse opera's. Hij vertolkte als eerste de rol van Salieri in de opera *Fatun* van Theo Loevendie met het Nederlands Blazers Ensemble en voorts de rol van Apollo in een barokke encensering van Handels *Apollo e Dafne* in het Staatstheater in Karlsruhe.

Op opnames is hij te horen als Aeneas in Purcells *Dido and Aeneas* met dirigent Jed Wentz (Brilliant), Christus in de *Matthäus Passion* van Heinrich Schütz (Zig-zag) en nog als Christus in de muzikale reconstructie van een Palmzondagmis met muziek van Salazar (Lauda).

Het Roder Jongenskoor

Het Roder Jongenskoor (1985) is een koor naar Engels voorbeeld, met als repertoire de Anglicaanse koormuziek in breedste zin. Dirigent van het koor is Rintje te Wies, tevens artistiek leider van de Stichting Koorschool Noord Nederland. Het Roder Jongenskoor wordt alom geprezen om de consequente Engelse koorstijl, niet alleen wat betreft grootte en stembezetting, maar ook in de grote aandacht voor de stemkwaliteit van de individuele jongens en jongemannen.

Het Roder Jongenskoor kiest in al zijn facetten voor de muzikale aanpak die bij de Engelse jongenskoren leidt tot hun befaamde hoge uitvoeringsniveau. In de afgelopen jaren hebben de jongens meegewerkt aan velerlei grotere producties voor koor en orkest, zoals uitvoeringen van de Matthäus Passion van Johann Sebastian Bach, het War Requiem, de Saint Nicolas Cantata en de Spring Symphony van Benjamin Britten alsmede de Derde Symfonie van Gustav Mahler, waarbij een jongenskoor is voorgeschreven. Jongenssolisten verlenen regelmatig medewerking aan Die Zäuberflöte van Wolfgang Amadeus Mozart, het Requiem van Gabriel Fauré en de Chichester Psalms van Leonard Bernstein. Het koor maakt regelmatig buitenlandse reizen. Begin 2002 werd het Roder Jongenskoor door The Federation of European Choirs benoemd tot cultureel ambassadeur van de Europese Unie in Nederland.

Roder Jongenskoor met Marc Pantus

Joanna Huszcza aanvoerder orkest 1

Violiste Joanna Huszcza is een gepassioneerd kamermusicus, concertmeester en solist, die regelmatig optreedt op een aantal van de bekendste podia en festivals. Ze is afkomstig uit Warschau en woont momenteel in Brussel. Ze voltooide haar masterdiploma aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag in Nederland onder de begeleiding van Enrico Gatti. Gedurende haar studie en professionele carrière heeft ze samengewerkt met enkele van de meest inspirerende persoonlijkheden en pioniers in de wereld van de Oude Muziek en de historische uitvoeringspraktijk zoals Philippe Herreweghe, Ton Koopman, Marcel Ponsoe, Marco Beasley, Enrico Gatti, Philippe Pierlot en Skip Sempe. Ook toerde ze uitgebreid met onder meer Collegium Vocale Gent, Ricercar Consort, De Nederlandse Bachvereniging en Ensemble Aurora.

Deze ervaringen hebben haar ertoe aangezet om haar eigen antwoorden te zoeken en hebben haar geleid tot het vinden van een eigen muzikale context. Ze heeft een bijzondere belangstelling ontwikkeld voor het vocale aspect van het vioolspel als een van de belangrijkste middelen om met haar publiek te communiceren. Ook op andere instrumenten van de vioolfamilie, zoals altviool, violino piccolo en viola d'amore, treedt ze graag op. Kort na haar afstuderen werd Joanna uitgenodigd om vioolles te geven aan de afdeling Oude Muziek van de Muziekacademie in Łódź, Polen. Later werd ze benoemd tot assistente van de vioolklas van Mira Glodeanu aan het Conservatoire Royal de Bruxelles, waar ze sinds 2015 regelmatig lesgeeft. Tegelijkertijd coacht ze op talrijke masterclasses in Europa, Azië en Zuid-Amerika.

Ze werd regelmatig uitgenodigd om orkesten te leiden zoals Il Gardellino, Les Agremens, Les Muffatti, Toujours Mozart Festival Orchestra, Cappella Cracoviensis, Köllner Akademie, Luthers Bach Ensemble en Geneva Camerata. Hoe toegewijd Joanna ook is aan de historische uitvoeringspraktijken, laat ze zich vaak inspireren door een vruchtbare uitwisseling van ideeën die ze op het podium deelt met haar collega's uit verschillende disciplines zoals jazz, hedendaagse, populaire en wereldmuziek en hedendaagse dans. Naast liveoptredens is ze te horen op labels als Alpha, Glossa, Naïve, Arcana en Glossa, Ramée, Et'Cetera, Passacaille, Sony en Deutsche Grammophon.

Haar viool werd in 1689 in Amsterdam gemaakt door Hendrick Jacobs en werd nauwkeurig gerestaureerd tot originele speelconditie dankzij Philippe Poissonniez.

Elise Dupont aanvoerder orkest 2

Nadat Elise de historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk ontdekte ging er een nieuwe wereld voor haar open. Zij behaalde haar bachelor diploma aan het Koninklijk conservatorium van Den Haag, waar ze studeerde bij Kati Debretzeni. In september 2020 sloot zij haar master studie aan de Royal Academy of Music in Londen met onderscheiding af, als student van Matthew Truscott en Rachel Podger. Elise heeft concerten gegeven met gerenommeerde ensembles zoals de Nederlandse Bachvereniging, het Orkest van de Achttiende Eeuw, il Gardellino (België), Collegium Marianum (Tsjechië) en die Kölner Akademie (Duitsland). Zij heeft aan verscheidene CD opnames meegewerkt, o.a. met de Belgische ensembles Capriola di Gioia en BachPlus. Elise is vast lid en mede-oprichter van Le Concert d'Apollon, een orkest gericht op Franse barokmuziek. Daarnaast maakt zij deel uit van het Castello Consort, een ensemble dat zich specialiseert in 17de eeuwse muziek. Recente hoogtepunten in haar jonge carrière zijn haar concertmeester rol bij Le Concert d'Apollon in hun debuut tijdens het Festival Oude Muziek 2018 en haar solo optreden in Wigmore Hall tijdens de Bicentenary Prize van de Royal Academy of Music. In februari 2019 mocht Elise het tweede orkest aanvoeren in Bachs Matthäus Passion onder leiding van Trevor Pinnock. Diezelfde maand won zij de Mica Comberti Bach Prize met haar uitvoering van de tweede partita in d mineur. Elise is academist bij de Orchestra of the Age of Enlightenment Experience Scheme. Sinds februari 2017 bespeelt Elise een bijzondere viool die zij in bruikleen heeft van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds. De viool is in 1691 gebouwd door de Amsterdamse vioolbouwer Willem van der Sijde, en werd ooit bespeeld door de jonge prinses Juliana.

Robert Koolstra orgel

Robert Koolstra studeerde orgel en klavecimbel aan het Noord Nederlands Conservatorium en kreeg daarna een studiebeurs voor zijn postgraduate degree aan de Guildhall School of Music and Drama in Londen. Hij speelde continuo in diverse ensembles en maakte concertreizen naar Europa, Azië en Amerika.

Als solist is hij regelmatig te horen op orgel en klavecimbel. Hij verleende medewerking aan verschillende tv- en radio-opnames.

Als artistiek adviseur en continuospeler is hij verbonden aan het koor en barokorkest van het Luthers Bach Ensemble. Onlangs soleerde hij onder de leiding van Ton Koopman met het Luthers Bach Ensemble in het klavecimbelconcert F-dur van J.S. Bach.

In 2008-2009 was hij hoofdvakdocent en hoofd van de afdeling klassiek aan het conservatorium in Chennai (India) op uitnodiging van dubbele Oscarwinnaar A.R. Rahman. Daarna werkte hij als kamermusicus en docent in Montreal (Canada).

Hij organiseerde klavecimbelfestivals in Groningen waar hij de afgelopen jaren integraal alle Partita's, de Engelse Suites en het Wohltemperiertes Klavier van J.S. Bach uitvoerde. In het voorjaar van 2017 voerde het Luthers Bach Ensemble een nieuwe reconstructie uit van de Markus-Passion van Bach (1744), samengesteld door Robert Koolstra op basis van bestaande cantates van Bach en voorzien van nieuwe, door Koolstra geschreven recitatieven. Als organist is hij verbonden aan de Remonstrantse gemeente in Groningen.

Robert Smith

viola da gamba

Robert Smith is een Engelse barokcellist en gambaspeler. In 2012 won hij de Eerste Prijs, Publieksprijs én Bijzondere Prijs van de Bach-Abel Viola da Gamba Competition in Köthen. Zijn uitvoering van een heavy metal transcriptie viel in het bijzonder op.

Roberts ensemble, Fantasticus, ontving veel bijval voor de recente opnames van stylus fantasticus-werken en Franse barokmuziek. In 2013 omschreef The Strad zijn spel als “intensely expressive, highly dramatic.”

Zijn debuut solo cd, Tickle the Minikin, was BBC Instrumental Choice in September 2014. Een nieuwe CD, The Excellency of Hand, is een ontdekking van Engelse viola da gamba duos samen met gamba-virtuoso Paolo Pandolfo. In 2017 komt van Robert een van de eerste opnames van de recent-ontdekte Telemann Fantasias voor solo viola da gamba uit.

Robert studeerde Viola da Gamba bij Mienieke van der Velden (Amsterdam) en Paolo Pandolfo (Basel). Hij studeerde ook barokcello bij Wouter Möller, Jaap ter Linden en Viola de Hoog. Hij was aanvoerder van de celli van het European Union Baroque Orchestra in 2005/6 en speelt nu onder meer met Amsterdam Baroque Orchestra en ensemble Fantasticus. In 2010 won hij de tweede prijs in de Internationale Baroque Soloists Competition in Brunnenthal, Oostenrijk. Als ensemblelid ontving hij meerdere prijzen in de Internationale Wedstrijd Musica Antiqua Brugge en het Van Wassenaar Concours (Amsterdam).

Tymen Jan Bronda

dirigent

Tymen Jan Bronda is organist, initiator, artistiek leider en dirigent van het door hem in 2006 opgerichte Luthers Bach Ensemble. Hij kreeg zijn eerste orgelles toen hij zeven jaar was. Na een aantal jaren les te hebben gehad van Piet Wiersma ging hij orgel studeren aan het conservatorium Groningen bij Johan Beeftink en Theo Jellema. Aan het conservatorium van Zwolle behaalde hij zijn diploma kerkmuziek. In 2009 werd zijn orgelstudie bij Reitze Smits, aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, voltooid met de titel Master of Music.

Tymen Jan werd in 2001 cantor-organist van de Lutherse Gemeente te Groningen en organiseerde in deze kerk de serie 'Orgel Anders' (crossover concerten in orgelland). Daarnaast speelt hij een belangrijke rol bij de Bachcantates die er ten gehore worden gebracht. Als docent Kerkmuziek is hij verbonden aan de opleiding Kerkmuziek Noord-Nederland van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Als dirigent is hij verder verbonden aan kamerkoor Tiraña uit Groningen.

In 2012 nam Tymen Jan het initiatief tot een actie voor reconstructie van het voormalige Schnitgerorgel (1699/1717) van de Lutherse kerk in Groningen. Het klinkende resultaat van deze succesvolle actie, het door Bernhardt Edskes gebouwde barokorgel, kon in 2017 in gebruik worden genomen. Zo herleeft in de Lutherse kerk in Groningen een historische praktijk waarin bij de uitvoering van Bach-cantates het orgel als continuo-instrument wordt ingezet. Het is een interessante ontwikkeling die in de barokke uitvoeringspraktijk internationaal de aandacht trekt.

Tijdens de coronaperiode is de cantatecyclus Membra Jesu Nostri opgenomen. Ook nam Tymen Jan in deze tijd een nieuwe cd op bij het nieuwe barokke continuo-orgel van Bernhardt Edskes, samen met Robert Kuizenga en Mike Fentross.

Luthers Bach Ensemble

Solisten

Nils Giebelhausen	evangelist (18, 19 en 20 maart)
Benedict Hymas	evangelist (25, 26 en 27 maart)
Cressida Sharp	sopraan (19, 20, 25, 26 en 27 maart)
Agnes van Laar	sopraan (sopraan 1 & 2 op 18 maart)
Tobias Segura Peralta	altus
David van Laar	altus
William Knight	tenor
Marc Pantus	bas, Christus
Matthew Baker	bas

Ensemble

Joanna Huszcza
Ryuko Reid
Ivan Iliev
Noyuri Hazama
Elena Gelmi
Roberto Alonso Álvarez
Chun Yuan Yang
Robert Koolstra
Hugo Rodriguez Arteaga
Robert de Bree
Mario Topper
Pablo Sosa del Rosario
Lorenzo Gabriele

orkest 1

viool 1
viool 1
viool 2
viool 2
altviool
violoncello
violone orkest 1 en 2
kistorgel / klavecimbel
fagot
hobo I
hobo 2
traverso 1
traverso 2

orkest 2

Elise Dupont
Tomoe Badiarova- Mihara
Judith Verona Martin
Sakura Goto
Tom Moonen
Kateřina Maňáková
Robert Smith
Eva Harmuthova
Brian Lyons
Roberto Bando
Raquel Martorell Dorta

viool 1
viool 1
viool 2
viool 2
altviool
theorbe
violoncello/gamba
hobo 1 /blokfluit
hobo 2
traverso 1 /blokfluit
traverso 2

Kleinkoor

Antje van der Tak
Joske van der Hoeven
Cressida Sharp
Marieke Bouma
Eleanor Hyde
David van Laar
Gerben Bos
William Knight
Henk Timmerman

Matthew Baker

koor I

sopraan, Ancilla I
sopraan, Ancilla II
sopraan
alt
alt
alt
tenor
solo
bas, Hohe,
Priester, Pilatus,
Pontifex II
bas, Judas

koor 2

Trix Hiemstra
Sanne Brederoo
Agnes van Laar
Wilko Koekoek
Floor Pots
Tobias Peralta Segura
Joost Hurkmans
Gerard Boukes
Luuk Dijkhuis
David Moolenaar
Inne Hoekstra

sopraan
sopraan
sopraan, Uxor Pilati
alt, Testis I
alt
altus
tenor, Testis II
tenor
bas, Petrus
Bas, Pontifex I
bas

Over het Luthers Bach Ensemble

Het Luthers Bach Ensemble werd in 2006 opgericht vanuit de wens meer Bachcantates ten gehore te brengen op basis van de authentieke uitvoeringspraktijk. Het LBE is het enige Oude Muziekensemble in Noord-Nederland met een orkest en twee koren, een kleinkoor en een projectkoor. In de afgelopen jaren wist het LBE een kern van buitengewoon goede instrumentalisten aan te trekken. Het LBE stelt zich ten doel het publiek te betrekken bij de emotionele rijkdom en intense dramatiek van de barokmuziek, bijvoorbeeld door scenische uitvoeringen. Dat sluit aan bij de opvattingen uit de tijd van Bach dat muziek via de emotie inzicht verschaft in de essentiële aspecten van het leven.

Het LBE is letterlijk en figuurlijk gevestigd in de Lutherse Kerk in Groningen. Het gebouw aan de Haddingestraat heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een belangrijk podium voor kleinere ensembles en kamermuziek. Daarnaast speelt het LBE op verschillende podia in Noord-Nederland, in de rest van Nederland en in Duitsland. De komst van het nieuwe Schnitgerorgel in 2017 is een belangrijke impuls voor muziekuitvoeringen in combinatie met dit orgel, een voor Nederland unieke combinatie.

Het LBE is een Algemeen Nut Beogende Instelling.

Komende concerten van het Luthers Bach Ensemble en de Lutherse Bach Academie

Stabat Mater

zondag 10 april   **10.00 Lutherse kerk Groningen (cantatedienst)**

zondag 10 april   **16.00 Lutherse kerk Groningen (middagconcert)**

programma

G.B. Pergolesi- Stabat Mater

uitvoerenden

Judith Pranger (sopraan) & Franske van der Wiel (mezzo-sopraan)

barok-orkest Luthers Bach Ensemble

Tymen Jan Bronda (art. leiding)

Dixit Dominus

vrijdag 29 april   **20.00 Bonifatiuskerk Vries**

zaterdag 30 april   **20.00 Lutherse kerk Groningen**

programma

G.F. Handel – Dixit Dominus HWV 232

A. Vivaldi – Gloria in D RV 589

uitvoerenden

zangafdeling Prins Claus Conservatorium met David van Laar (zangcoach) & barok-orkest

Luthers Bach Ensemble o.l.v. Tymen Jan Bronda

2x Magnificat (o.v.b.)

vrijdag 17 juni   **20.00 Nicolaikerkerk Appingedam**

zaterdag 18 juni   **20.00 Akerk Groningen**

programma

J.S. Bach – Magnificat BWV 243

C.Ph.E. Bach – Magnificat Wq 215

uitvoerenden

Lutherse Bach Academie (projectkoor, solisten & barok-orkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda

Oratorium Saul

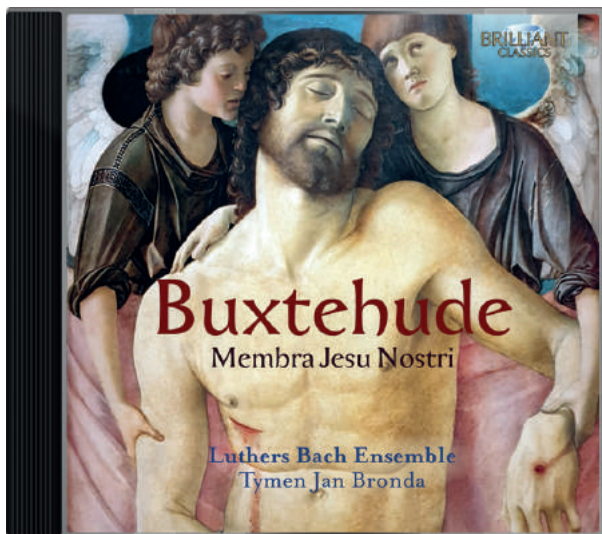
donderdag 27 oktober 20:15 Grote kerk Leeuwarden
vrijdag 28 oktober 20:00 Martinikerk Groningen
zaterdag 29 oktober 20:00 Grote kerk Zwolle (o.v.)
zondagmiddag 30 oktober nnb St. Jeroenskerk Noordwijk

programma

G.F. Handel – Oratorium Saul HWV 53)

uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten & barok-orkest) o.l.v. gastdirigent **Peter Dijkstra**
Viola Blache (sopraan) | Kristen Witmer (sopraan) | Robert Kuizenga (countertenor) |
Benedict Hymas (tenor) | Twan van der Wolde (tenor) | David Greco (bariton)

Bestel nu reeds Buxtehudes mooiste Passiemuziek!

voor maar 12,50 te bestellen als digitale download of cd (excl. € 2,50 verzendkosten):
<https://luthersbachensemble.nl/product/membrajesunostris>

Of beluister eerst een voorproefje op ons Youtubekanaal

Membra Jesu Nostri - Buxtehudes bekendste vocale meesterwerk - werd voor het eerst uitgevoerd in Lübeck in 1680. De volledige titel van het stuk is 'Membra Jesu Nostri Patientis Sanctissima', letterlijk vertaald 'De allerheiligste ledematen van onze Heer Jezus in zijn lijden'. Het stuk bestaat uit zeven cantates die gaan over verschillende delen van het lichaam van de lijdende en stervende Christus aan het kruis: voeten, knieën, handen, zij, borst, hart en hoofd. Deze delen zijn mogelijk uitgekozen omdat er in de Middeleeuwen verschillende tradities waren ontstaan van het aanbidden van delen van Christus' lichaam die verwond waren, variërend van vijf tot zeven wonden. Hart en borst van de stervende Christus zijn volgens de overlevering niet direct verwond (of het moest zijn door geseling, dat als aparte verwonding wordt gezien in sommige tradities), maar wel in overdrachtelijke zin, en hebben bovendien een grote symbolische betekenis in de verschillende tradities van aanbidding van Christus.

Eternal Source

Eternal Source is verkrijgbaar bij de balie van het concert voor € 10,-

David Greco - Drie solocantates van Bach is tevens verkrijgbaar bij de balie van het concert voor € 10,-

Bestellen kan ook via de website van het LBE, de verzendkosten à € 2,50 komen er dan bij.
www.luthersbachensemble.nl

Via de website zijn beide albums tevens verkrijgbaar in digitaal formaat, als: FLAC 96kHz/24-bit

DAGBLAD VAN HET NOORDEN

Luthers Bach Ensemble, Robert Kuizenga: *Eternal source*
LBE2021

★★★★☆

Het Luthers Bach Ensemble uit Groningen heeft een cd gemaakt waarop zanger Robert Kuizenga de hoofdrol vervult. De countertenor noemt het album in het tekstboekje 'een ode aan mijn jongenskoortijd met Bouwe Dijkstra'. Hij is namelijk muzikaal opgegroeid in het Roder Jongenskoor. *Eternal source* bevat een gevarieerde en kleurrijke verzameling barokmuziek (Handel, Purcell, Bach, Byrd, Telemann, Vivaldi), met fraaie bijdragen van drie LBE-musici: Bruno Fernandes (trompet), Mike Fentross (luit) en artistiek leider Tymen Jan Bronda (spinet en orgel). Het is toch vooral Kuizenga's prachtige stem die de aandacht trekt. Mannelijke altten willen nog wel eens hard en scherp klinken, maar bij Kuizenga tref je louter soepele zachtheid aan: een zekere breekbaarheid, die de schijn van imperfectie suggereert. Juist de kwetsbaarheid vormt Kuizenga's grote kracht waarmee hij je recht in de ziel treft. Geweldige zanger, prachtig album.

JOB VAN SCHAIK

Drie solocantates van Bach

'De muziek van Bach past David Greco als een handschoen. Zijn stem, warm en diep, is ideaal voor de Christuspartijen in Bachs passies. Die diepte komt hier met name tot uiting in de aria 'Schlummert ein, ihr matten Augen' uit cantate BWV 82, en wordt nog versterkt door het Schnitgerorgel. Dat heeft hier dan wel niet echt een solopartij maar het voegt als continuo-instrument een belangrijke kleur toe aan het klein bezette ensemble.'

(Marcel Bijlo in Klassieke Zaken)

PERGOLES

STABAT MATER

barokorkest

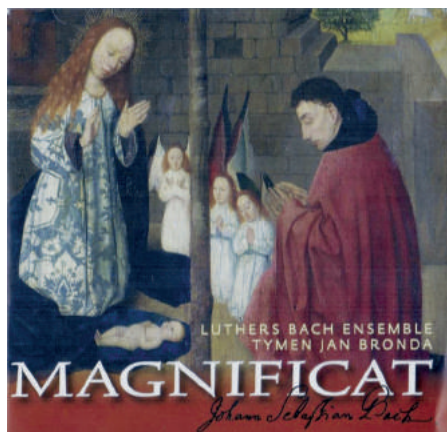
Luthers Bach Ensemble

Judith Pranger (sopraan) | Franske van der Wiel (mezzo-sopraan)

.....
GRONINGEN (cantatedienst) ZO 10 april 10:00 Lutherse kerk

GRONINGEN ZO 10 april 16:00 Lutherse kerk
.....

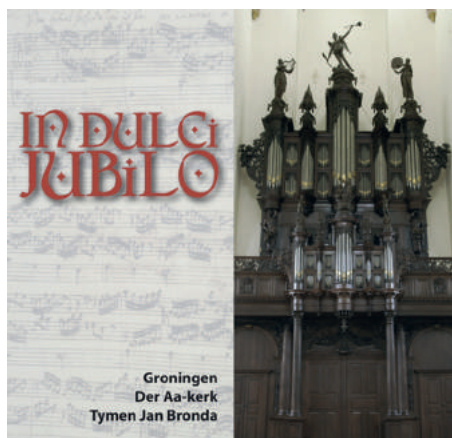
kaarten (middagconcert) aan de deur of via www.binnenstadskerken.nl

Magnificat, Luthers Bach Ensemble

Op deze cd staan van Johann Sebastian Bach het Magnificat D-Dur BWV243 (met Laudén) en het Concerto d-Moll BWV1059R en de altsolocantate Gott soll allein mein Herze haben BWV169. Solisten op deze cd zijn Stefanie True (sopraan); Robert Kuizenga (altus); Richard Resch (tenor) en Michiel Meijer (bas). Een en ander wordt gecompliceerd door het kleinkoor en barokorkest van het LBE.

Deze cd is verkrijgbaar tijdens de concerten of te bestellen via de website: luthersbachensemble.nl
Prijs: € 10,- (excl. € 2,50 verzendkosten)

In Dulci Júbilo, Tymen Jan Bronda

Deze cd verscheen in 2013. Tymen Jan Bronda speelde op het Schnitgerorgel van de Der Aa-kerk in Groningen. Het programma bevat werken uit de vroeg- en laatbarok die op het lijf van het instrument zijn geschreven.

Deze cd is verkrijgbaar tijdens de concerten of te bestellen via de website: luthersbachensemble.nl
Prijs: € 10,- (excl. € 2,50 verzendkosten)

Renaissance

De in 2017 opgenomen cd van Tymen Jan Bronda op het nieuwe Schnitgerorgel van de Lutherse Kerk Groningen.

Op deze orgel-cd, waarop het Schnitgerorgel in vele kleuren is te horen, werken van Frescobaldi (Toccata VI), Scheidemann (Motetkolorierungen), Weckmann, Böhm (Vater unser, Herr Jesu Christ dich zu uns wend), Buxtehude (Toccata in d), en natuurlijk de grote J.S. Bach (Toccata in F en diverse koraalbewerkingen).

Deze cd is verkrijgbaar tijdens de concerten of te bestellen via de website: luthersbachensemble.nl
Prijs: € 10,- (excl. € 2,50 verzendkosten)

Wij zoeken Vrienden en Gulle Gevers

Uw steun voor langere tijd is onmisbaar. Willen wij op langere termijn de bewezen kwaliteit behouden en daarnaast die prachtige programma's kunnen uitvoeren, dan kunnen wij dat niet alleen. Is dit wat voor u? Stuur dan een email naar **secretaris.lbe@gmail.com** en wij handelen graag de zakelijke kant voor u af.

U bent al **Vriend** van het LBE vanaf €50 per jaar; u krijgt dan korting op twee kaarten per concert, gereserveerde 2e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij de concerten, een gratis pauzedrankje en programma boekje. Daarnaast ontvangt u regelmatig een nieuwsbrief en bent u als eerste op de hoogte van aanstaande concerten en ander nieuws over het LBE.

Wordt u **Gulle Gever**? Dat kan vanaf €250,00 per jaar voor een periode van minimaal 5 jaar. U ontvangt 1e rang vrijkaarten (aantal is afhankelijk van uw jaarlijkse bijdrage), korting op kaarten, gereserveerde 1e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij de concerten, een gratis pauzedrankje en programma boekje. Daarnaast ontvangt ook u regelmatig een nieuwsbrief en bent u als eerste op de hoogte van aanstaande concerten en ander nieuws over het LBE.

Jaarlijkse bijdrage

€250

€500

€1000

Vrijkaarten

2 per jaar

6 per jaar

2 per concertreeks

Een periodieke gift leidt tot een groter belastingvoordeel dan een eenmalige gift. Als u minimaal vijf jaar jaarlijks een periodieke gift geeft, is de niet-afrekbare drempel niet van toepassing en geldt zelfs geen maximum aan uw afrekbare gift. (Deze gelden wel voor een eenmalige gift.)

U hebt een simpele overeenkomst nodig om beroep te kunnen doen op de belastingvoordelen van een periodieke gift.

WORD VRIEND VAN HET LBE EN SCAN DEZE QR CODE!

OF SCHRIJF U IN VOOR ONZE MAILINGLIST/NIEUWSBRIEF!

BACHNACHTCONCERT

(OP BACH ZIJN VERJAARDAG)

MAANDAG 21 MAART

MATTHIAS HAVINGA
(BAROK-ORGEL)

LUTHERSE KERK GRONINGEN HADDINGESTRAAT 23
AANVANG: 21.30 UUR

KONINGSNACHTCONCERT

DINSDAG 26 APRIL

**SIETZE DE VRIES &
RODEN GIRL CHORISTERS**

LUTHERSE KERK GRONINGEN HADDINGESTRAAT 23
AANVANG: 21.30 UUR

KAARTEN AAN DE DEUR OF VIA
BINNNENSTADSKERKEN.NL

Colofon

Floormanagers: Titia Patberg (coördinatie), Hanna de Jong, Hester de Ruiters, Hilde Mollema, Annelies Berends, Janneke Luttje, Roelie Karsijns, Rika Bos, Ite Harm Meerveld, Frederik Haan

Coördinatie kassa: Bernard van Reemst

Fotografie: Titia Patberg

Geluidsopnames: Jan Willem van Willigen

Concertregistratie: Rudy Niemeijer

Teksten: Leendert Klaassen, Marc Pantus

Ontwerp: Guus van Nunen - gemakpc.nl

Voor meer informatie en het laatste nieuws, kijk op onze website www.luthersbachensemble.nl

.....

Het LBE is ook op Facebook te vinden, met een kleine 6000 Vind-ik-leuks.
Word daar ook vriend van het LBE!

Ook op Twitter!

Volg ons ook op Instagram!

Stichting LUTHERS BACH ENSEMBLE te Groningen
Postadres p/a Haddingestraat 19a 9711 KB GRONINGEN
e-mailadres info@luthersbachensemble.nl
IBAN NL70INGB0002878593 / BIC INGBNL2A
t.n.v. stichting Luthers Bach Ensemble Groningen
Kamer van Koophandel 02096248 ANBI nr. 65004

Wilt u zich aanmelden voor de LBE-mailinglist, stuur dan een mailtje naar
bovenstaand e-mailadres.

.....

Management

Artistic Director (artistiek leider)
Tymen Jan Bronda info@tymenjanbronda.nl
+31 (0)6 27035682

Managing Director (zakelijk leider)
Titia Siekmans titiasiekmans@gmail.com
+31 (0)612964199

Producer: Titia Patberg
Fondsenwerver: Wilma Seijbel
Choir Manager LBE: Henk Timmerman
Choir Manager LBA: Annie-Evie Beukema
Insipient: Ite-Harm Meerveld,
Oege Mollema (podium)

Bestuur

Leendert Klaassen (voorzitter)
Broer Miedema (penningmeester)
Jikke Barwegen (secretaris)
Daan Nijman
Titia Siekmans

Raad van toezicht

Jan Willem van Willigen
Johan Boiten
Karel Knoll
Jeroen Knot
Jan Hendrik Kuiper

J.S. BACH

C.P.H.E.

MAGNIFICAT

LUTHERSE BACH ACADEMIE

J.S. Bach - Magnificat & C.Ph.E. Bach - Magnificat

Projectkoor, solisten en barok-orkest o.l.v. Tymen Jan Bronda

APPINGEDAM

VR 17 jun 20:00

Nicolaikerk

GRONINGEN

ZA 18 jun 20:00

Akerk

kaarten: www.luthersbachensemble.nl